Хадаг Бүрин хүсэл засал мандал лэ!

Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД УНЭН

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ КОММУНИС ПАРТИИН БУРЯАДАЙ ОБКОМОЙ, БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ, МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДЭЙ ОРГАН

Газетэмнай 1921 оной декабриин 21-һээ гарана. | № 72 (18095) | 1989 оной мартын 26, воскресени | Сэн 3 мүн.

Р. АБИДУЕВАЙ зураг.

Бүридхэлдэ абтаһан депутадуудта кандидадуудай 16,6 процентнь эхэнэрнүүд, 83,4 процентнь — эрэшүүл, 25,2 процентнь худэлмэришэд, 12 процентнь колхознигуд, 85,3 процентнь КПСС-эй гэшүүд, гэшүүндэ кандидадуд, 3,4 процентнь ВЛКСМ-эй гэшүүд байха юм. Орон доторнай ажаһуудаг 69 наци болон арад үндэһэтэдэй түлөөлэгшэд СССР-эй арадэй депутадуудта кандидадуудаар дэбжүүлэгдэбэ гээшэ.

Мананшье республикаһаа һунгагдаха депутадуудта кандидадуудаар 27 хүн бүридхэлдэ абтаһан байха юм. Бодото дээрээ тэдэнэй дундаһаа 15-ниинь депутат болохо ушартай. Бүряад ороной хүн зон эрхим, ажалша бэрхэ хүбүүд, басагадаа гүрэнэй засаган дээдэй зургаанай депутадта кандидадуудаар нэрлэһэн байна гээшэ. Тэдэнэй тоодо худэлмэришэн ангийн түлөөлэгшэд В. Е. Карспин, Б. И. Баиров, У. С. Г. Дондукова, барилгашан Г. Н. Литвинцева, колхознигууд Е. Р. Норбоева, Д-Н. Б. Сундуев, Г. Ч. Чойдопов, һаалишад Л. В. Корнакова, Л. А. Гусева, совхозон худэлмэрилэгшэд Ц. Ц. Бадмажапова, А. Д. Очиров, багшанар Д. С. Сандитов, О. С. Степанова, журналист Р. Б. Гармаев, ажахын хүтэлбэрилэгшэд Ю. Н. Кравцов, Д. Б. Дамбаев, В. Я. Калашников, Ц. Ж. Ширабдоржиев болон бусад нимэ ехэ этигэл найдабарида хүртэбэ ха юм. Эдэ мнай үнэн сэхэ ажалаараа олоныитын, арад зоной дунда хүндэтэ болоһон зон байха.

Һараһаа үлүү сагта депутадуудта кандидадууд ажалша коллективүүдтэ, эмхи зургаануудта, һурапсалай газарнуудта, сэрэгэй частьнуудта, ажалшадай ажаһуудаг микрорайонуудта һунгагшадтаяа уулзаһан, ооһэдынгоо һунгалтын урда тээхи программануудтаяа танилцуулһан, тэдэнэй һанамжа дурадхалнууд болон захяануудые шагнаһан байна. Эдэ уулзалгануд урданайхиһаа тад ондоогоор, залан сэхэ шүүмжэлэлэй, һанаһаа хэлэлгын оршон байдалда үнгэржэ, ерээдүйн депутадуудай хэхэ худэлмэрийн гол шэглэлнүүдые элирхэйлжэ үгөө гэхэдэ, алдуу болохогүй. «Партида, совет арадта» КПСС-эй Центральна Комитедэй Хандалга эдэ хөөрэлдөөнүүдэй үндэһэ һуури боложо үгэһэн байна. Энэ шухала документ хадаа мананай Коммунис партийн общество дотороо хүтэлбэрилхы, шэглүүлхы хүсэн байһыень үшөө дахин батадхажа үгэбэ бшуу.

Республикын арадай ажахын хүгжэлтые эрид түрэгдэхэ, социально-экономическа зорилгонуудые бүтэмжэтэйгээр, хойшолуулангүй шиидхэхэ, арад зоной нуудал байдал ойрын сагта эрид шууд һайжаруулха, эд бараа, эдэ хоолой эйлнүүдые элбэгжүүлхэ асуудалнууд эдэ уулзалгануудай гол темэ болоһон байна. Урдань һунгагдаһан депутадуудай нэрэ дээрэ тон эзб, залан сэхэ шүүмжэлнүүдэй хэгдэнӭниинь гайхалгүй. Энӭмнай үндэһэ баримтатай. Нүгөө талаһаа, мүнөөнэй оршон байдалда хүн бүхэнэй эдэбхи үүсхэлэй бадарһые, гүрэн түрын асуудал шиидхэлгэдэ бүгэдын хабаадалсадаг болоожо байһые тэрэ эли тодоор харуулжа үгэбэ. Кандидат бүхэндэ горитой захяанууд хэлэгдӭэ, нютаг нютагай совет органууд анхаралтайгаар тэдэнике дансалжа абаа гээшэ.

Мүнөө арадай депутадай гансашье нэрэ хүндэ бэшэ, харин харюусалгань хэмжээлэшэгүй ехэер дээшэлээ гээшэ. Тэрэ мүнөө сагта арадай ёһотойл зараса байха зэргэтэй. Гансӓл ооруингоо округой ажалшадай аша туһа хараха бэшэ, нэн түрүүн бүхы гүрэнэй, бүхы ажалша арад зоной ажабайдалай гол шухала асуудалнуудые эдэбхитэйгээр шиидхэлсэхэ, ооруингоо хүсэл зориг харуулха, үнэн зурхэнһөө оролдохо ёһотой. Саг ондоо болоо, эрилтэ эрид шангадаа бшуу.

Соведуудэй бүрин гүйсэд засаг нэргээхэ гээд хэлэдэг болоообди. Харин энӭэнэй хуби заяан мүнөө депутадуудай гарта үгтэбэ ха юм. Тэдэнэй үсэд шанга оролдогоһоо, ажал ябуулгаһаа, эдэбхи үүсхэлһээ гүрэн доторхи оршон байдал дүгдыдаха байна гэжэ сэхэ хэлэлтэй. Юуб гэхэдэ, ороной политическэ системые хубилгаха талаар СССР-эй арадай депутадуудай түрүүшын съезд шухала шиидхэбэринүүдые абаха болоно ха юм. Хэдэ хэдэн Хуулинууд абтаха ёһотой.

Мүнөөдэр — бодото демократиин һайндэр гэхэдэ болоно. Бидэ анха түрүүшынхиеэ СССР-эй арадай депутадые шэлэжэ һунгаха аргатай болобо ха юмбибди. Ушар нимэнӭ бүхы юумэндэ гүрэн түрын, партийна хараа бодолтойгоор хандадаг, арад зоной, һуклгшадай аша туһануудые бүхы шадалаарга хамгаалжа шадаха, ажалша хүнэй һуудал байдалые һайжаруулхын тула бүхы хүсэ шадалаа, эрдэм бэлигээ, дүй дүршэлөө гүйсэд зорюулха, олоныитын этигэл найдабари хүндэлхэ, харюулха кандидадуудай түлөө һунгагша бүхэн дуугаа үгэхэ байха. Энэ шэлэлгээ хүн бүхэн зүб хэхэ байха гэжэ найдагдана.

Хүндэтэ нүхэд, һунгалтын үдэрөөр!

КПСС-эй ЦК-гай ПОЛИТБЮРОДО

КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой заседани мартын 23-да боложо, КПСС-эй ЦК-гай мартын (1989 он) Пленумэй шиидхэбэринүүдһээ үндэһэтэй асуудалнуудые хаража үзөөд, тэдэниие бэелүүлхэ талаар партийна, совет болон ажахын зургаануудай зорилгонуудые тодорхойлбо.

Социальна үнэн зүбэй гол ёһондо харюусамаар хүн зондо налог ашалгын гуримые, хэмжээнүүдые зарим тэды хубилгаха тухай СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй дурадхалые ЦК-гай Политбюро зубшэн хэлсээ. Эсэсэй эсэстэ эрхэтэдэй олзын налогые гуримшуулан таарруулха, салин хулһэ багатай хүн зондо олзын налогые бага болгохо, ехэ олзотой ажалшадта дээшэлүүлхэ зорилготойгоор налог татабарие хубилгаха гээшэ таарамжатай гэжэ тоологдобо. Ниитын экономическа албан зургаануудай мэргэжэлтэд, хүтэлбэрилэгшэд, мүн нүхэд С. А. Шалаев, В. Н. Кудрявцев, Л. И. Абалкин, А. Г. Аганбегян, Е. М. Примаков болон бусад энэ асуудалые бэлдэжэ, Политбюрогой заседани дээрэ зубшэн хэлсэлгэдэ хабэдаһан байгаа. Олоныитын дунда зубшэн хэлсэхын тула хүн зондо олзын налог ашаха гуримые, хэмжээнүүдые хубилгаха тухай проект хэблэлдэ толилогдохоор харааладгана.

Тоолон тодорхойлолгын техникын хэрэгсэлнүүдые зохёожо бүтээхэ программануудай ямараар бэелүүлэгдэжэ байһаниинь заседани дээрэ зубшэн хэлсэгдэ. Зарим предприятинуудай, эмхинүүдэй, эрдэмэй түбүүдэй генеральна баахамад конструкторнууд, хүтэлбэрилэгшэд энэ асуудалые зубшэн хэлсэлгэдэ хабаадаба. Ороной улам ургажа байгаа эрилтэнүүдые, эрдэм ухаанай туилалтануудые хараада абажа, эдэ хэрэгсэлнүүдые зохёон бүтээхэ, ашаглаха асуудалнууд бүри гуримтай һаһаар, эршэмтэйгээр шиидхэгдэжэ байна гэжэ тэмдэглэгдээ. Энэнь орон дотор мэдээсэлнүүдые дэлгэрүүлэн тараахын тула тон шухала удха шанартэй асуудалнуудые шиидхэхэ, тусхайлбал, мүнөөнэй томо ехэ ба хубиин электронно тоолон тодорхойлолгын машинануудые, программна хангалгын түхэрэлгэнүүдые бэлдүүлхэ, һурапсалаа система компьютерээр хангажа эхигхэ арга олгобо.

Гэхэтэй хамта, энэ тематикаар худэлмэри ябуулгые хурдадхаха, ерээдүйн түсэбүүдые, зорилгонуудые хараада абажа, тэдэниие үргэлжэ дээрэнь бэелүүлхэ шухала гэжэ тэмдэглэгдээ. Арадай ажахыда тоолон тодорхойлолгын техникын хэрэгсэлнүүд, илангаяа электронно-тоолон тодорхойлолгын хубиин машинануд, худөө нютагуудта хэрэгтэй түхэрэлгэнүүд үшөөл ехээр дутандана, энэ техникэ зохёон бүтээлгые эрхидхэлгэдэ, эрдэм ухаанай шухала арга нүүдӭ хэсэлнүүдые байгуулгада дутуу дунданууд ушарна. Хараалагдаһан программануудые бэелүүлгэдэ тохёолдожо байһан дутуу дунданууда анхаралаа хандуулжа, тэдэниие боогони болзорто, усадхан зайсудлхысь ЦК-гай Политбюро хэдэ хэдэн министерствэнүүдэй, албан зургаануудай хүтэлбэрилэгшэдые уялгалба.

ВСРП-гэй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, ВНР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ М. Немедтэй М. С. Горбачевой, Н. И. Рыжковой уулзажа хөөрэлдэлгын дүнгүүдые КПСС-эй ЦК-гай Политбюро һайшаагаа. КПСС болон ВСРП социализмые шэнэдхэн хубилгахадаа, ооһэдынгөө оронуудай эрхэ байдалтай тааралдуулан, бодото зорилгонуудые шиидхэлгэдэ адляар хандажа байганиинь хөөрэлдөөнүүдэй үедэ үшөө дахин баталагдаа. Холбоо барисаанай шэнэ, заншалта бэшэ түхэл шэнжэнүүдые гол түлэб хэрэглэһэнэй үндэһөөр СССР-эй ба ВНР-эй хоорондохи экономическа харилсаае саашадань гүнзэгырүүлхэ талаар баталагдаһан хэлсээнүүдые бэелүүлхэ хэмжээнүүд тодорхойлогдоо.

Португалиин Компартийн Генеральна секретарь А. Кунь-ялтай М. С. Горбачевой, В. А. Медведевэй, А. Н. Яковлевай хэлэн хөөрэлдөөнүүдэй дүнгүүд хараха үзэгдэбэ. Совет общественые революционно ёһоор хубилган шэнэдхэлгые Португалиин коммунистнууд эдэбхитэйгээр дэмжэнэ гэжэ сэдьхэлээ ханангяар тэмдэглэгдээ. Энэ хадаа социализмын асари еӭ арга боломожнуудые элирүүлгэн ябадал болоно. Мүнөө үеын гол шухала асуудалнуудаар КПСС-эй болон ПКП-гэй хараа бодолнуудай нийтэ нэгэн байһые хөөрэлдөөнүүд үшөө дахин элирхэйлэн гэршэлбэ.

Чехословакиин Социалис Республикада албанай хэрэгээр ошожо ерэлгын дүнгүүд тухай Е. К. Лигачевой мэдээсэл шагнагаа. КПЧ-тэй КПСС-эй нүхэр ёһоной һанал нэгэтэй байганиинь, манай оронуудта социализмые шэнэдхэх хубилгалгын аша туһада совет-чехословак харилсаанай, холбоо барисаанай хүсэ хэрэглэхые хоёр талын хүсэжэ байганиинь тэмдэглэгдээ. Агропромышленна комплексые хүгжөөлгэдэ ЧССР-эй дүй дүршэл хэрэглэхээр, аграрна секторэй совет болон чехословак предприятинуудай хоорондохи холбоое үргэдхэхөөр, ниитын мэргэжэлэй кадрнуудые, колхоз, совхозуудай мэргэжэлтэдые, хүтэлбэрилэгшэдые нэгэ нэгэндээ эльгээжэ һургахаар дурадхагдаа.

Экономикын асуудалнуудаар СЭВ-эй гэшүүн-оронуудай Коммунис ба худэлмэришэнэй партинуудай ЦК-нуудай секретарьнарай 1989 оной мартын 6—7-до Прагада болоһон зүблөөн дээрэ Н. Н. Слюньков түрүүтэй КПСС-эй делегацийн худэлмэриин дүнгүүдые КПСС-эй ЦК-гай Политбюро хаража үзэбэ. СЭВ-эй оронуудай социально-экономическа хүгжэлтыч, харилсаа холбооной гол шухала асуудалнуудаар зүблөөн дээрэ һанамжануудаа үнэн сэхээр халан абалсалга экономическа онол арганудые үргэнөөр хэрэглэһэнэй үндэһөөр харилсаанай ямар байһые сэгнэхэ талаар тэрэниие хубилган шэнэдхэлгын залан сэхэ шэглэлнүүдэй, социалис хамжаанай шэнэ политикын асуудалнуудта аха дүү партинуудай ямараар хандажа байһые нэгэдүүлгые бэхижүүлхэ арга олгоһон байна гэжэ тэмдэглэгдээ.

Национальна ажахын тоосооной шатануудые хоорондонь улам үргэнөөр тааралдуулан табиха талаар тодорхой алхамуудые хэхэ тухай зүблөөн дээрэ хэлэгдэнэн дурадхалнууд шухала удха шанартай байна гэжэ заагдаа. Энэнь СЭВ-тэ хабаатай оронуудай нэгэдэмэл дэлгүүрэй үндэһэ һууринуудые шата шатаарнь бүрилдүүлэн табихые хараална.

ХӨӨРЭЛДӨӨНҮҮД ДҮҮРЭБЭ

КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ М. С. Горбачев ВСРП-гэй Генеральна секретарь К. Гростой мартын 24-дэ уулзаба.

Үнэн зүрхэнэй оршон байдалда үнэрһэн хөөрэлдөөнэй үедэ хоёр талые һонирхуулһан асуудалнууд зубшэн хэлсэгдэһэн байгаа.

Энэл үдэртөө Карой Грос Москваһаа мордобо. КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, ЦК-гай секретарь А. Н. Яковлев болон бусад тусхай тушаалтад аэропорт дээрэ тэрэниие үдэшөө.

(ТАСС).

ПРАВДА БУРЯТИИ
Мүнөөдэрэй номерто

КПСС-эй ЦК-гай Политбюродо.

«Гром» гэжэ операцида хабаадажа, эрэлхэг зориг гаргаһан милициин худэлмэрилэгшэдтэ Эхэ ороной үндэр шагнал барюулагдаһан тухай ТАСС-ай мэдээсэл газетын мүнөөдэрэй номерто нийтэлгдээ.

СССР-эй арадай депутат Бүряадай АССР-эй дайнай ба ажалай ветерануудай советэй түрүүлэгшэ Семен Васильевич Ангаповтай үнэргэгдэһэн хөөрэлдөөн үншагшадай һонорто «Һунгагшадай захяануудые бэелүүлхэ хаһа» гэһэн гаршаг доро байха.

Эдеэ хоолой программые бодото дээрэнь бэелүүлхын тула республикын промышленна предприятинуудай дэргэдэ хамһабариин ажахынуудые эмхидхэхэ хэрэгтэй. Гүрэн түрын шухала энэ зорилгые Сэлэнгын райондо хэр эмхидхэгдэжэ бейһан тухай хөөрэһэн статья барлагдаба.

В. И. Ленинэй нэрэмжэтэ хүүгэдэй Совет фонд байгша оной эхиндэ жасын мунгэ зөөри хүргөөхэ зорилготойгоор тусхай биледүүдые гаргажа захалһан юм. Энэ худэлөөнэй мананай республика дотор хэр ябуулагдажа байһые тобшоор хөөрэһэн Хүүгэдэй Бүряадай республиканска жасын түрүүлэгшэ В. А. Агаловагай статья номерто үгтэнхэй.

ФОТООЧЕРК

I. САРАБДА ХАДЫН ХОРМОЙДО

Хабарай хонгор һайхан үдэр. Халзан гүбээнүүдэй һубаряан. Эртэ урдын домог мэтэ үзэгдэл. Тээ тэрэ гүбээгэй саанаһаа нүүдэлшэ бүряадай урданай ута аялга эзэдэлүүлхэнь дуулдахадал гэнэ гү? Али Доржи Банзаровай, бишыхан Доржын аяг аашые, хонгёо энэдые дуугай һууһан эдэ добуунууд хэтэ мүнхэдөө хадагаланхай гү? Ухаанай хурдые ургадажа хүсэһэн эрдэмтэн Банзаров эгээл энэ аглаг хизаарые дурсан, шэбшэн, сэдьхэлээ шэмшэрүүлжэ ябаа гэжэ һанахада жэгтэй.

...Колхозой түрүүлэгшэ залуу. Эндэл хүнэр шэрэйдожо үндыһэн, зоноошье, зорилгоеошье тоб мэдэхэ хүн. Агроном мэргэжэлтэй. Өөр тухайнь асуухэдэ дурагүй. «Миниий дурэ харуулһанай хэрэггүй» — гээд абаһаар захяа һэн. Тезд тоо, баримта, ажахын хүгжэлтэ абаад хараха, энэл хүнөө эхилмээр байна. Хулисөөрэйт, Алексей Цырендоржиевич, захяаетай сахяагүйбди. Ямар ушарһааб гэхэдэ, нимэ. 1985 ондо түрүүлэгшэ болоһон байнат. Энэ жэлэй дүнгүүдые 1983 онойхитой сасуулаад үзөөбди. 1985 он. Худалдагдаһан продукциин хэмжээн 2502 мянгада, ашаг олзо 130 мянгада хүрэһэн байна. Эдэ тоонууд недондо нимэнүүд байгаа: 4332 мянган, 1 миллион 528 мянган..

Район дотороо 1988 ондо хамтын подрядта эгээл түрүүлэн орожо, нилээн ехэ ашаг олзо абтаа гээшэ. Колхозой ажалшадай нарын дунда эзэргын салин хулһэн гурбан жэлэй саана 81 түхэриг байһан һаа, мүнөө 206 түхэриг болоно. Худэлдэг хүн бүхэнэй ажалай бүтээсэ 2 дахин дээшэлээ гэхэ гү, али жэлдээ нэгэ хүн 4887 түхэригэй худэлмэри хэдэг һаа, мүнөө 8099 түхэригэйхие хэнэ. Һу, мяха, ноопо тушааха түсэбүүд нёдондо холо үлүүлэн дүүргэгдэбэ.

Тезд эндэ гансал нүхэр Идамжаповай габяа гэбэл, буруутахабди. Манай һанамжаар, түрүүлэгшэ гол мэргэжэлтэдээ элсүүлжэ, худэлгэжэ шадаа. Мүнөодэрэй байдалаар һанаагаа зеһаад байнгүй, үглөодэрэй, ерээдүйн зорилгонуудые үхэмшэлэн ябадаг юм. Энэ хугсаада һаалишанай, хонишоной, механизаторай мэргэжэлдэ бэрхэ һүбэлгэн хүнүүдые һургахые оролдоо, һургаашье.

Саһан үнинэй хөриланхай, УАЗ-наи үняа тооно бурьюулан хонишодой байра руу — Актара руу гүйлгэнэ. Хүрэхэдэмнай гэртэ, газаань хэншье үгы. Хуу хотондсо.

— Нарай амитад, хаиратай даа. Зуупаа зуу гаранике абаад, гансыеньшье гарзалуулангүй тэнжээхые оролдонобди.— гэнэ Мария Георгиевна Сахияева. Табяа шахажа ябаһан сэбэр эхэнэр, Эхэ-Герой, «Хүндэлэлэй Тэмдэг» орденто, «Ажалдаа шалгарһанай түлөө» медальяар шагнагдаһан Бүряадай АССР-эй габьяата малшан гээд нүхэр Сахияева тухай тобшоор хэлэмээр. Арбан үхибүүнэй эхэ, алдар суу — хуби заяандаа тэрэ гомдолгүй. Тезд энэмнай дээрэнээ үршөөгдэһэн хаира хэшэг бэшэ, харин оорынь хара хүлһэн, эсӭ сусаашье һаа, эсӭэб гэхые мэдэхэгүй һанаһэн хүсэлынь ха юм. Эхын хэрэгые үргэлжэлүүлхэ үринэрынь — дүүрэн арюухан шэрайт. Жаргалма, эрын бэе гүйсэд бэелһэн Эрдэни, бусадшье...

595 эхэ хонин — 601 хурьган. Хөөмэг хашаанда хөөрхэн хурьгад үшөөшье олошорхол. Энэргэн энэзбкилэл эхын шарайе хӭэдэшье шэмэглэхэл.

Ажалай Алдар Солын II ба III шатын орденто хонишон З. А. Чагдуровтай, хөөбэри зоолэн хурьгедые һуни, удэргүй тодон абалсеһан Д. Х. П. Чагдуроватай баяраа хэлсээбди.

Эндэһээ саашаа Хузуубшын Үбэр хүрэбэбди. 600 эхэ хонинтоо 600-е абаһан 29 наһатай Э. Б. Доржиевай отара эмээ юм. Нэдондо олзотой һаин худэлжэ, жэлэй һүүл багта 4,5 мянган түхэригэй үрмашуулгада хүртөө һэн. 1987 оной колхозой чемпион мүн.

Хурьгад хүнэг хонгиргобо.

— Саахартай хара сай уунал даа,— гээд, үнэншэхьемнай харуулха гэһэндэл хүнэгоо тонгойлгоно.— Гэртэхи багашуулһаа нюужа байгаад, эдэ нараинуудтаа үгэнэбди.

Ажалша хүнэй шарай хэды урихан, дулаан бэ!

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: 1. М. Г. Сахияева (хоёрдохи рядта зүүн гарһаа) Эрдэни хүбүүнтэе, З. А. Чагдурова, Д. Х. П. Чагдурова, Янжима басаган ажалдаа. 2. Колхозой түрүүлэгшэ А. Ц. Идамжапов. 3. Эдуард Доржиев.

(Үргэлжэлэлынь 2 дохи нюурта).

СССР-эй арадай депутадуудые hунгалацин..ОНДО

Советүүд ба депутадууд

Байгша табан жэлэй гурбан жэлэйнь хугасаа соо районой Советүүдэй, ажахын хүтэлбэрилэгшэдэй болон ажалша коллективүүдэй аша оролдолгын, эмхидхэхы худэлмэриин хүсөөр район зарим тэды хүргэлтэ түйлаһан байна. Худөө ажахын продукци гүрэндэ худалдаха талаар гурбан жэлэй бүхы даабари дүүргэгдээ.

Үнэрһэн жэлэй худэлмэриин дүнгүүдээр совхозуудай урда жэлнүүдэйхиһээ нилээд һайн гараа. Энэ юунһээ уламжалаг гэхэдэ, ажахы эрхилэлгын шэнэ онол арганууд (ажахын тооссон, хамтын, гэр худалдаа наймаанай асуудалнуудые шидхэлгэ хүн бүхэндэ хабаатай. Һүүлэй үедэ районоймнай хүн зоной ажаһуудалай хэрэглэмжэ хангадаг албан хангалтатайгаар худэлдэг болонхой.

Районойнгоо кассова түсэб дүүргэдэг байхын тулада районон соогуураа автобус ябуулдаг болоо һэмди. Тэрэнһээмнай 250 мянган түхэриг жэл бүхэндэ ороно. Түлбэритэй автозаправкаһаамнай 240 мянган, үлүү һүеэ худалдаһанһаамнай 120 мянган түхэриг ородог болоо. Мүн тиихэдэ ажаһуудалай хэрэглэмжэ хангалгын, хэлхеэ холбооной предприятинуудһаа ородог мүнгэнэй хэмжээн урданайхиһаа нилээд еэ болоһон байна.

Социальна эдэ бүхы асуудалнуудые райсоведэй гүйсэдкомой дүүргэхэ, бэелүүлхэ хэрэгтэ арадай депутедуудай Советэй депутедуудай хубита арагүй еэ гэжэ тэмдэглэхэ шухала. Илангаяа мүнөө, ажахы эрхилэлгын шэнэ онол арганууде бэдэржэ байха үедэ, нютаг нуга бүхэндэ социально-экономическа асуудалнуудай хэр эзргэ бэелүүлэгдэхэ байнаниинь хүтэлбэрилэгшэ-депутадуудһаа, тэдэнэй эдэбхи үүсхэлэй ажалша коллективүүдэ ямараар дэмжэгдэдэгһээ сэхэ дулдыдаха байдаг. Жэшээнь, МПМК-гай начальник, райсоведэй гүйсэдкомой гэшүүн Д. А. Жанаев, Чисаанын совхозой директор Д. П. Суворов, хэлхеэ холбооной узелай начальник Д. Ц. Ринчинова, Дээдэ-Худанай сельсоведэй түрүүлэгшэ, райгүйсэдкомой түсэблэлгын-бюджетнэ комиссиин түрүүлэгшэ И. Н. Рубцов, Хүртэйн леспромхозой директор А. А. Родионов. Хүн зоной ажаһуудалай хэрэглэмжэ хангалгын РПУ-гай начальник З. Д. Гармаева болон бусад хүтэлбэрилэгшэд һунгагшадайнгаа этигэл найдабарыда хүрэмөөр ажалладаг. Тэдэнэй хүтэлбэрилжэ байһан газарта ганса үйлэдбэриин дүнгүүд һайн бэшэ, мүн социальна асуудалнуудые эзргэ анхарагдадаг байха юм. Тиихэдэ жиирэй депутадууд, ажалай түрүүшүүл болохо А. Д. Вишнякова, Е. Х. Пинтаева болон бусад һунгагшадайнгаа захяануудые дүүргэхын тула үнэн зүрхэнһөө оролдодог байна.

Депутат — арадай зараса гэһэн үгэнүүд бии. Тиинхаар «арадай һунгамал» гэжэ нэрлээ һаа, дээрэ байна.

Мүнөөдэр болоожо байһан һунгалтын урда тээ ямар еэ худэлмэри хэгдэбэ, депутадуудта кандидадуудай дунда хэр эзргэ шанга тэмсэл болобо гээшэб — хуу хаража, дуулажа байгаабди. Иигэжэл үргэн демократиин, бүхы юумээ олондо мэдээжээр хэдэг болоһомнай бултанда һейшаагдана, дэмжэгдэнэ ха юм.

Манай Хорин национально-территориальна 524-дэхи һунгуулиин округһоо СССР-эй арадай депутадта кандидадаар хоёр хүн дэбжүүлэгдээ һэн. Яруунын районой «Победа» колхозой түрүүлэгшэ Д. Б. Дамбаев Хорин районой Удын совхозой директор Ц. Ж. Ширабдоржиев хоёрой хэнээнь хэн гэшэгүй, депутат болошоо һаа, олоной найдабарие харюулжа шадахал хэбэртэй. Яагаашье һаа, нэгэнээнь л манай депутат болохо. Хэнээньшье хадаа арадай депутат үүргые харюусалгата тушаал гэжэ мэдэрэхэ байха.

В. КОТОВ,
арадай депутадуудай Хэжэнгын районно Советэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ.

АЖАЛШАДАЙ ҮГЭ ХҮНДЭТ

Засагай дээдын зургаанда дэбжүүлэгдээд, һунгагшадайнгаа олон тоото, онсо еэ захяануудые саг болзор соонь дүүргэхэ гэхэ гү, али СССР-эй Верховно Советэй депутадай нангин уялгануудые нэрэтэй хүндэтэйгөөр бэелүүлхэ гэшэ хүшэрхэн байгаа. Депутадай мандат гартаа абамсаар бүхы хүсэл, һанаһан хэрэг үльгэр, онтохон соохидол, зүндөө бүтэдэггүй. Эндэ еэхэн ороддолго, ябуулга хэрэгтэй болодог.

СССР-эй Верховно Советэй депутадта кандидадаар дэбжүүлэгдээд, гансашье Хорин бэшэ, мүн Баунтын, Хэжэнгын, Яруунын районуудай колхоз.совхозуудай, промышленна предприятинуудай коллективүүдтэй үүлдэжа абаһан һунгагшадаймнай захяанууд абаһаар нилээд еэ һэн даа. Эдэ захяанууд соо ярааралтайшье, шухалашье гүйлта бии һэн. Тэзд би аха нүхэдэйнгөө туһаламжаар бүхы захяануудыень хубаарилаад, СССР-эй Верховно Советэй сессидэ ошоо һэм. Тэндэл сессиин худэлмэриин дүүрэхэдэ, һунгагшадайнгаа захяануудые бэелүүлхын түлөө яһалал ябагдаа гэшэ.

Захяануудай дүүргэлтэ тухай тогтожо хэлэхэ болоо һаа, иимэ. Баунтын районой Монгой һууринда, Яруунын районой түб—Нарһата тосхондо һургуулиин байшангууд баригдаа. Баунтын районой Монгойн совхозой худэлмэришэдэй гүйлтаар гэр байра шэнээр барихадань мүнгэ зөөри еэхэр һомологдоһон байна. Мөнөй районой Хасууртайн совхоздо таряалангай шэнэ газар ашаглахадаа, мүнгэ зөөреэр туһаламжа үзүүлхэ гүйлта ороо һэн. Тезд мүнөө эндэ 210 гектарта шэнэ газар ашаглагдаа. Тиихэдэ энэ үе соо Тээгдэ һууринда телефоной автомат станци ашаглагдаа. Мүн Удинскын участково больницын байшан һэльбэн шэнэлэгдээ. Удын совхозой Доодо-Голой отделенидэ үнеэдэй байра баригдаа һэн. Хаан-Жаргаланай уһалууриин системэ шэнээр бариха проектно-сметнэ документнүүд зохёогдоод. энэ объект тон богони болзорто бүтээгдэжэ ашаглагдаа.

Ермаковско ГРП-гэй геологууд геолого-бэдэрэлгын худэлмэридэ мүнгэ зөөри еэхэр һомолхыень гүйгаа һэн. Тиин мүнөө «Бурятгеология» нэгэдэл Ермаковско ГРП болон Удэ-Витимэй экспедиции Восточно экспедиции болгон нилүүлжэ, 3 миллион түхэриг-һөө дээшэ хэмжээнэй худэлмэри хэхэ даабаряар тэрэ ханганхай.

Мүнөө хүрэтэр Дээдэ-Тайлсын һунгагшедай захяа дүүргэдээгүй байна. Даб дээрэ энэ һууринда баригдаха соёлой байшангай проектно-сметнэ документнүүдынь бэлэн болонхой. Республикын Министрнүүдэй Соведэй тогтоолой ёһоор 1988—1989 ондо энэ объект баригдаха байһан юм. Тезд мүнөө хүрэтэр барилга хэхэ эмхинь тодорхойлогдоогүй байнаар. Иимэрхүү байдал мүн энэл һуурин-дахи котельнын барилгада ушараад байна. Дулаагаар хангаха котельнын барилга тон үнэтэй объект болоно. 1987 ондо баригдажа захалха энэ барилга мүнөөшье эхилэгдээгүй.

Һунгагшадаймни олон захяануд энэ табан жэлэй социально-экономическа хугжэлтын түсэбтэ оруулагдахаар республикын Госпланда, министерствэнүүд болон албан зургааануудта үгтэнэй. Тодорхойлбол, Дээдэ-Хэжэнгын-дунда һургуулида интернат, Санномыск һууринда малай комплекс, Баунтын районой Россошино һууринда хүүгэдэй саад бариха, Удын голой, мүн Саратовкын уһалууриин һубаг, ханаабуудые һэльбэн шэнэлхэ захяанууд эндэ оронхой.

Би Хори һууринай шатаһан библиотекые һэргээхэ асуудалаар нилээд олон газарта ябаа һэм. Нэн түрүүлэн партиин ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, тэрэ үедэ РСФСР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ байһан В. И. Воротниковто бэшэгээр хандажа, районой библиотекын шэнэ байшан барюулхаар гүйлта хээ һэм. Мүн энэл асуудалаар соёлой министр байһан П. И. Демичевтэшье хандаа бэлэйб. Удаань РСФСР-эй Госпланһаа абаһан харюу соо библиотекын байшангай барилгын проектно-сметнэ документнүүдынь Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведтэ хамта хаража үзэгдөөд 1986 оной түсэбтэ оруулагдахаар хэлсэгдээ гэжэ бэшэгдэнхэй байгаа юм. Нёдондо энэ библиотекын барилга эхилээ. Саашань барилгашаднай түргөөр бодхоожо, ашаглаагада тушааха болонол даа.

Дөб дээрэ Ородой-Адагта ажаһуугшадай захил дүүргэдэгүй байна. Спортын зал бассейнтэйгээр бариха гээшэ бэлэн бэшэ байшоо. Мүнөө республикымнай Госплан иимэ барилга хэхэ аргагүй байһаная мэдүүлээ. Нэн түрүүлэн эндэ гансашье материльна бэшэ, мүн финансова зөөри еэхэр гаргашалагдаха болоно. Бассаамжалан тоолоходо, бассейнтэй спортын зал бариха-да, адагынь 500 мянган түхэриг гаргашалагдаха болоно. Тиихэдэ эндэ 160 мянган түхэригэй сметнэ үнэ сэнтэй котельнэ бариха шухала. Хори һууринда шэнэ автостанци, гараж, һургуули бариха асуудал һаял шидхэгдэжэ байна.

Хүн зоной хубиин захяа, гүйлта, мэдүүлгэнүүд олон ородог. Энээндэ баһал хэрюусаха хэрэгтэй. Зуб тодо харюу түргэн абахынь тула яһала ороддохош. Зарим нэгэн депутат...

...ондо ба ажалай ветер... СССР-эй арадай де... ажалан ветерануудай с... республикаһаамнай түрүү... гэжэ булта мэдэнэбди... ...ринчинов тэрээнтэй ... ...ыень гүйһан байна.

...Васильевич, СССР-... депутат болоһоорөө ...ад үнэн» газетын ...өөнэдрынгөө уншаг... ...өө Таниие амар...

...даа. Танай булэг ...—дайнай болон ...теранууудай намда ... этигэл найдабари... ...ь газетээртнай дам... ...луун баярые үшөө ...наб.

...ын асуудал: СССР-... депутадаар һунгар... ...адаа, Тэнда ямар ...он түрүүн бии бо...

...усалга. Дабхар ха... Буряад оронойнгоо ...он ажалай 170 мян... ...наай аша туһада ...алаараа оролдохо ...ни нангин уялга бо... ...ни тиихэдэ еэх эти... ...ари. Манай Буряад ...радайнмай ажахын ...удта, мүн респуб...

Хорин... совхозо... шон, СС...

ХАРЮУСАЛГАМНАЙ ЕХЭ БОЛОНО

бүлын подряд, арендэ, чековэ гуримаар тсосоо хэлгэ) ажахынуудтамнай үргэнөөр хэрэглэгдэжэ, ашаг олзо оруулһан байха юм.

Хүн зоние эдеэ хоолой зүйлөөр хангалга һайжаруулха тухай асуудалые Советүүд түүлэй үедэ онсо анхардаг болонхой. Тиигэбшье эдеэ хоолой асуудал орёо зандаа. Ниитын сектортэ һаалияа дээшэлүүлһэнэй, мяха еэхэр үйлэдбэрилдэг болоһоной ашаар, мүн худөөгэй ажалша хүн бүхэнэй үмсын, предприятинуудай болон эмхи зургаануудай хамһабариин ажахынуудые хүргөөлэнэй ашаар эдеэ хоолойнгоо асуудалые шидхэхэ замдань оруулхаар хараалнабди.

Гэр байрын, соёлой-социальна бариилгануудай асуудалнуудай үйлэдбэриин асуудалнуудтай зэргэ шидхэгдахэ ёһотой. Район доторнай арбан бага һуурин тоологдоно. Тэдэнние хүргөөлгэ мүн лэ Советүүдэй хараада байха хэрэг. Бага һуурин тосхонуудаа хүргөөн һалбаруулхын тула хубиин барилга хэхэ дуратайшуулые али болохоор дэмжэхэ ёһотойбди. Иимэ хүнүүдэй тоо нилээд олон болонхой. 1988 ондо тэдэндэ 544 мянган түхэригэй ссуда түлэгдэнэн байна. Тиигээ кооперативна ажахы эрхилэһные мүн лэ бага һууриннуудые һэргээхэ арганууда-майнай нэгэн гэжэ һананабди. Недондо райондомнай кооперативна хоёр ажахы эмхидхэгдээ һэн. Тэдэмнай ашаг үрэеэ харуулха байха гэжэ этигэнэбди.

Эдэ бүхы хэрэгүүд тухайгаа эндэ һайн талаһаань хөөрэхэдөө, арадай депутадуудай сельсөө, сомоной, поселково Советүүдэй депутадуудай үүргые онсо тэмдэглэхэ һанаан байгаа. Юундэб гэхэдэ, арадай депутадай үүргэ, харюусалгын, тэрээндэ табигдадаг эрилтын хэр эзргэ дэшэлэһэниие саагай байдал харуулжа байна. Манай районой бүхы Советүүдэй сессинүүд дээрэ дурсагдаһан асуудалнууд нэгэнтэ бэшэ харагдаһан байха. Һунгагшадай эрилтэ хэрэглэмжэнүүдһээ үндэһэтэй захяануудые дүүргэхын тула депутат бүхэн оролдодог. Жэшээлхэдэ, һунгагшадай захяануудаар һуурин бүхэндэ шахуу хүүгэдэй саад нээгдэнхэй, район соогуур автобус ябана, ажахынууд хоорондын харгынууд тетагдана, асфальтаршье хушагдана, үмсын машинануудэй АЗС түхеэрэгдэнхэй, автомашинануудта техническэ заһабарилга хэхэ станци нээгдэл шидхэжэ, хэмжээнүүд абтаха болоһон байна. Жэшээлхэдэ, Үлзытэ һууринда һургуули баригдаха, Михайловкаһаа Хүртэй хүрэтэр түмэр замай нарихан харгы татагдаха, ажаһуудалай районно байшан, Эдэрмэгтэ 200 һууритай худөөгэй клуб, районой түбтэ банно-прачечна комбинат, Ородой-Адагта дунда һургуули, Хэжэнгэдэ 50 пассажирай автовокзал, «Бурводстройн» ПМК-гай худэлмэрилэгшэдэй 140 үхибүүнэй һууритай саад гэхэ мэтэ баригдаха болоо. Һунгагшадай захяануудые дүүргэхэ худэлмэридөө райсоведэй гүйсэдком СССР-эй болон республикынгаа Верховно Советүүдэй депутедуудай арга боломожонуудые үргэлжэ хэрэглэдэг гээшэ. Жэшээлхэдэ, Буряадай АССР-эй Верховно Советэй депутат В. Р. Очиров район соомнай хэлхеэ холбоо һайжеруулха талаар еэхэ туһалһан байна, туһалнашье. Мүнөө болохоёо байһан һунгалтада СССР-эй арадай депутата кандидат, партиин обкомой нэгэдэхи секретарь А. М. Беляково олон харюусалгатай захяанууд үгтөө.

Тэдэнэй хүсөөр райондо ажахынууд хоорондын барилгын эмхи, Загаһата һууринда шэнэ подстанци, Михайловкада автомобильна хоёр хүүргэ баригдаа. Гурбан совхоздомнай ба Хүртэйн поселогто үйлэдбэри доторой холбоон тогтоогдонхой, Загаһатада худалдаа наймаанай түб баригдажа, дүүрэхэзээ байна. Тиихэдэ Хэжэнгэ һууринда 600 һууритай Соёлой ордон, дунда һургуули бодхоогдохоор хараалагдаа.

«КПСС-эй XXVII съездын шидхэбэринүүдтэй зохилдуулан, ороной социально-экономическа хүргэлтэ хурдадахын түлөө арадай депутадуудай Советүүдэй үүргэ болон харюусалгыень саашадань улам дээшэлүүлхэ хэмжээнүүд тухай» тогтоолой 1986 ондо абтаһан тухай хүн зондо мэдээжэ ха юм. Тиимэһээ гэхэ юм гү, юрэдөө, мүнөө хүн зон юрэнхыдөө ондоо болоо ха юм даа. Тэдэнэр Советтэ еэхэ, багашье асуудалаар хамаагүй хандадаг, депутадуудай тоосоонууд дээрэ элдэб асуудалаар һонирходог болонхой. Һунгагшадай шүүмжэлхы ажаглатануудаар предприяти болон эмхинүүдэй хүтэлбэрилэгшэдэй эдэбхитэй хабаадалгатайгаар хэмжээнүүдые абахые оролдодогбди.

Хүн зоной ажаһуудалай хэрэглэмжэ хангалын болон худалдаа наймаанай асуудалнуудые шидхэлгэ хүн бүхэндэ хабаатай. Һүүлэй үедэ районоймнай хүн зоной ажаһуудалай хэрэглэмжэ хангадаг албан хангалтатайгаар худэлдэг болонхой.

Районойнгоо кассова түсэб дүүргэдэг байхын тулада районон соогуураа автобус ябуулдаг болоо һэмди. Тэрэнһээмнай 250 мянган түхэриг жэл бүхэндэ ороно. Түлбэритэй автозаправкаһаамнай 240 мянган, үлүү һүеэ худалдаһанһаамнай 120 мянган түхэриг ородог болоо. Мүн тиихэдэ ажаһуудалай хэрэглэмжэ хангалгын, хэлхеэ холбооной предприятинуудһаа ородог мүнгэнэй хэмжээн урданайхиһаа нилээд еэ болоһон байна.

Социальна эдэ бүхы асуудалнуудые райсоведэй гүйсэдкомой дүүргэхэ, бэелүүлхэ хэрэгтэ арадай депутедуудай Советэй депутедуудай хубита арагүй еэ гэжэ тэмдэглэхэ шухала. Илангаяа мүнөө, ажахы эрхилэлгын шэнэ онол арганууде бэдэржэ байха үедэ, нютаг нуга бүхэндэ социально-экономическа асуудалнуудай хэр эзргэ бэелүүлэгдэхэ байнаниинь хүтэлбэрилэгшэ-депутадуудһаа, тэдэнэй эдэбхи үүсхэлэй ажалша коллективүүдэ ямараар дэмжэгдэдэгһээ сэхэ дулдыдаха байдаг. Жэшээнь, МПМК-гай начальник, райсоведэй гүйсэдкомой гэшүүн Д. А. Жанаев, Чисаанын совхозой директор Д. П. Суворов, хэлхеэ холбооной узелай начальник Д. Ц. Ринчинова, Дээдэ-Худанай сельсоведэй түрүүлэгшэ, райгүйсэдкомой түсэблэлгын-бюджетнэ комиссиин түрүүлэгшэ И. Н. Рубцов, Хүртэйн леспромхозой директор А. А. Родионов. Хүн зоной ажаһуудалай хэрэглэмжэ хангалгын РПУ-гай начальник З. Д. Гармаева болон бусад хүтэлбэрилэгшэд һунгагшадайнгаа этигэл найдабарыда хүрэмөөр ажалладаг. Тэдэнэй хүтэлбэрилжэ байһан газарта ганса үйлэдбэриин дүнгүүд һайн бэшэ, мүн социальна асуудалнууд эзргэ анхарагдадаг байха юм. Тиихэдэ жиирэй депутадууд, ажалай түрүүшүүл болохо А. Д. Вишнякова, Е. Х. Пинтаева болон бусад һунгагшадайнгаа захяануудые дүүргэхын тула үнэн зүрхэнһөө оролдодог байна.

Депутат — арадай зараса гэһэн үгэнүүд бии. Тиинхаар «арадай һунгамал» гэжэ нэрлээ һаа, дээрэ байна.

Мүнөөдэр болоожо байһан һунгалтын урда тээ ямар еэ худэлмэри хэгдэбэ, депутадуудта кандидадуудай дунда хэр эзргэ шанга тэмсэл болобо гээшэб — хуу хаража, дуулажа байгаабди. Иигэжэл үргэн демократиин, бүхы юумээ олондо мэдээжээр хэдэг болоһомнай бултанда һейшаагдана, дэмжэгдэнэ ха юм.

Манай Хорин национально-территориальна 524-дэхи һунгуулиин округһоо СССР-эй арадай депутадта кандидадаар хоёр хүн дэбжүүлэгдээ һэн. Яруунын районой «Победа» колхозой түрүүлэгшэ Д. Б. Дамбаев Хорин районой Удын совхозой директор Ц. Ж. Ширабдоржиев хоёрой хэнээнь хэн гэшэгүй, депутат болошоо һаа, олоной найдабарие харюулжа шадахал хэбэртэй. Яагаашье һаа, нэгэнээнь л манай депутат болохо. Хэнээньшье хадаа арадай депутат үүргые харюусалгата тушаал гэжэ мэдэрэхэ байха.

В. КОТОВ,
арадай депутадуудай Хэжэнгын районно Советэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ.

ШАНАРАЙ ТҮЛӨӨ ШАРМАЙДАГ

Һунгуулиин үдэрые бидэ онсо мэдэрэлтэйгээр үгтабабди. Суг худэлдэг нүхэрэйнгөө—Г. Н. Литвинцевагай түлөө дуугаа үгэхэмнай ха юм. Нүхэр Литвинцева тухай хэблэлдэ олодахин бэшэгдэнэн байха. Гэбэшье өөрынгөө нэгэ һанамжа хэлэхэ гээ һэм.

Баригдаһан гэр соо дотосдын худэлмэри ябуулхань амар бэшэ юм. Илангаяа үбэлэй үедэ дулаа гүйсэд оруулагдаагүй ушарнууд али олон үзэгдэдэг. Ондоо зарим бригадирнууд иимэ бейдалтай юундэшьеб эбсэдэг, хүйтэн байра соо штукатур-шэрдэлгын худэлмэри хэдэг. Харин Галина Николаевна иимэ эбсэнги байдалтай эрид тэмсэл ябуулжа, эсэс табиһан байна. «Литвинцевагай бригада тэрэ гэртэ ажаллахаяа ошобо» гэжэ дуулаал һаа, хүтэлбэрилэгшэд һахы һалаг боложо, дулаа үгэхеер худэлмэрээ түргэдүүлдэг.

Эндэ һейшаалтай хоёр тала бии. Нэгэдэхеэр, штукатур-шэрдэгшэдэй үбшэлхэ ушарнууд үсөөрөө. Хоёрдохёор, байра соо һэрюун, халта хүйтэбтэршье байгаа һаань, худэлмэриин шанарта сэхэ дулдыдадаг. Холисо сарсажа хүрэхэзээ һанаха, шэрдэнэн, будаһаншни һүүлдэ бэлэхэнээр хууража гү, али хобхоржо байха. Барилгын шанар һайжаруулха хэрэгтэ бригадир еэх хубитаяа сруулаа гээд тэмдэглэмээр.

Хүтэлбэрилдэг бригадань һүүлэй үедэ социально-соёлой, ажаһуудалай объектнүүд дээрэ худэлөө. Үрэ жэмэсэй бааза, 47-дохи, 42-дохи кварталнуудта хүүгэдэй саадуудые түгэсхөө. Мүнөө шулуушаднай шэнэ микрорайондо кафе барижа байна. Байгша ондо техническэ дунда мэргэжэлэй 15-дахи училищиин байшан, нарин сэмбын комбинадай хүүгэдэй саад, бусад зарим объектнүүдые В. В. Рубцовой бригада ашаглалгада тушааха юм. Литвинцевагай бригада эдэ барилганууде бүрин түхэлдэнь хүргэхэ.

Барилгашаднай мүнөө дээрээ салин хүлһэндөө, хангалгада, байра байдалдаа үлүү гомдолгүй. Ажалһаа юрэдөөшье тунхаридаггүй. Тиимэһээ һарын дунда эзргын салин хүлһэн 300 түхэриг аладлаһан байдаг. Байгша оной тэн хахадһаа арендынэ подрядта орохо хүсэлтэйбди. Ажалай түрүү онол арганууде нэбтэрүүлхэдээ, Г. Н. Литвинцева мэтэ найдамтай бэрхэ, шэнэ юумэндэ үүсхэлшэ хүнүүдтэ түшэглэхэ болоноби. Мүнөөдэр олонхиин дуугаар депутат болоо һаа, барилгын материально-техническэ бааза хүргөөлгэдэ, бага механизаци нэбтэрүүлгэдэ, шанарай асуудалнуудта дэм саашаа горитой анхарал хандуулха аабза гэжэ нэйдая.

К. ПРОНЬКИНОВ,
«Жилгражданстрой» трестын 7-дохи СМУ-гай участогай начальник.

Байгал-Худара тосхоной больницада залгалаа, Селенгинскдэ найралалгын гэр, Ойморто клуб, Кабанск, Закалтус һууринуудта спортын зал барюулха.

Байгал далайе ариг сэбэр байлгаха талаар Селенгинскын целлюлозно-картоной комбинадай, Улаан-Удэ хотын уһа сэбэрлэлгын түхеэрэлгэнүүдэй барилга түргэдхэхэ, Селенгинск, Каменск, Выдрино тосхонуудай, Бабушкин хотын хүн зоние эдеэ хоолой зүйлнүүдээр хангалга һайжаруулха.

(Шухэр А. М. Беляковто үгтэбэ).

• • •

Хойто-Байгалай райондо 10 мянган дүрбэлжэн метр талмайтай теплицэ, гахайн, шуубуунай комплекснуудые бариха, Байгал далайн оршон тойронхи байгаалие хамгаалха, гэр байра, спортивна комплекснуудые олоор барюулха хэрэгтэй.

(Шухэд В. С. Горбатенко Л. Н. Б. Сундуев хоёрто үгтэбэ).

• • •

Хулдат, Шартахи, Доодо-Тори һууринуудта эмнэлгын шэнэ байшангуудые, тамаралгын бассейнтэй КСК, Петропавловка тосхондо поликлиникэ барюулха, Зэдэ һууринда шэнэ пургүүли барюулха, эмнэлгын байшан капитальнаар заһабарилха.

(Шухэд Н. Д. Басмажапова Е. Р. Норбоева хоёрто үгтэбэ).

• • •

✦ Хадалиг Ахын районние холын хойто зүгэй районуудтай адли коэффициентэй болгохо.

ҺУНГАГШАДАЙ ЗАХЯАНУУДҺАА

✦ Хужар гэжэ һууринда хорёод онуудта баригдаһан нютагай эхин шатын һургуулиин орондо нэйман жэлэй шэнэ һургуули бариха.

✦ Аха гол дээгүүр хүүргэ барюулха, «Гэсэрые» буряад хэлэ дээрэ хэблэн гаргаха.

✦ Дээдэ-Ториин һургуулида спортын зал, һуралсалай мастерской үгы. Һайн һургуулитай болгохо. Энэ асуудал үнжагайруулангуй, 1990 ондо барилгыень эхилхээр түсэбтэ оруулха хэрэгтэй.

(Шухэд Г. Ч. Чойдопов Б. Л. Манцисев хоёрто үгтэбэ).

• • •

✦ Ород драмын театрай барилгые түргэдхэхэ, актернуудай байшан барюулха.

2-дохи ТЭЦ-эй барилгые хурдадхаха.

✦ Соёлой худэлмэрилэгшэдэй салин хүлһэ дэшэлүүлхэ асуудал засагай дээдын зургаанда табиха.

✦ Октябрьска райондо хүүгэдэй шэнэ поликлиникэ барюулха шухала.

(Шухэд В. Е. Карепин Б. Н. Баиров хоёрто үгтэбэ).

• • •

✦ Советскэ райондо шэнэ больницануудые, һургуулинуудые бариха, нислэл хото Улаан-Удынгөө түб районние юрэнхыдэнь һэргээхэ.

(Шухэд Д. С. Сандитов Р. Б. Гармаев хоёрто үгтэбэ).

ӨӨҺӘДӨӨЛ ОРОЛДОХО ЁҺОТОЙБДИ

Һунгалтын ямараар дүүрэбэшье, манай кандидат Борис Ильич Баиров, манай бүхы коллектив һунгалтын урда тээхи тэмсэлдэ хабаадахадаа, предприятиингаа нэрэ солые нилээд суурхуулаа. Ороной засагай дээдын зургаанда бидэнэр өөрын түлөөлэгшэтэй байжа үзөөгүй юмди. Тиимэһээ ЛВРЗ-дэ Ю. Н. Родьевые депутадта кандидадаар дахин дэбжүүлбэ гэжэ дуулахадаа, демократи үргэдхэлгын эрхэ байдалда өөрынгөө кандидадые дурадхажа, тэрэнэй һунгагдахын түлөө тэмсэхэ аргатай байнааа ойлгоо һэмди.

Зоноор уулзахадаа, Борис Ильич өөрынгөө хараа бодолые олондо дуулгаха аргатай болоно. Энэ үшэр хубилган шэнэдхэлгын эгээл эрхим туйлалтануудай нэгэн гэжэ һананаб — өөрынгөө хараа бодолые сүлөөтэйгөөр элирхэйлжэ, энээн тушаа зоной һанамжа хадуужа абаха. Урдань зүбшөөлгүйгөөр амилха, эбһэлхэзэшье гайхадаг хамнайбди.

Тэрэшэлэн Улаан-Удэдэ ажаһуудаг хүн зоной һуудал байдалтай кандидат һайса танилсаа. Алишье талаһаань абажа харааа һаа, дутуу дунданууд захаһаа олон. Албан зургаанай тала харалгын манай городой ажабайдалда ямар хойшолонтой байные тэрэ бодотоор харааа, иимэ заншалда яагаад эсэс табиха һанамжаяа тодорхойлоо. Эдэ уулзалганууд эй һүүлээр Б. И. Баировай гансал «Теплоприбор» заводойнгоо аша туһа хаража ябахагүй байнаниинь ойлгосотой ааб даа.

Тиимэһээ Б. И. Баиров хуушанай гуримаар «шүдэрлөөтэй» бэшэ, харин шэнэ үеын ёһотой ажал ябуулгаша болохо аргатай гэжэ манай коллективэй гэшүүд — бидэнэр ветерануудшье, дундешье наһанай зон, залуушуулшье — бүтаар этигэнэ.

Хүн зоной эдэбхи үүсхэл үнэхөөрөөшье дээшэлэхэй. Тезд мүнөөдөө гол түлэб шүүмжэлхэеэл забданабди. Харин бодото хэмжээнүүдые абаха болоходоо, зарим эмнай хашан болошодог. Мүн эрилтэ табилгын талаар бүлта бэрхэ болонхойбди. Залхуугаа бусадта тохоод байхада амар ха юм.

Энээнһээ уламжалан дайнай һүүлээрхи түрүүшын һунгалта һанаандаа һэргээгшэб. Дайн соогуур һунгалтын болоогүй һэн тула намдашье түрүүшын һунгалта болоһон юм. Тэрэ үедэ би Москвагай инженерно-экономическа институтта һуража байгааб. Бидэ, студентнүүд, Подсосенский переулок шадар һунгалтын участогта агитаторнуудаар томилогдоһон байнабди. Мүнөөнэй агитаторнуудые харахадам, список лэ табяа һаа, ажалынь дүүрэһэн шэнги. Харин бидэнэр һунгагшадаа ходо эрьежэ, һунгалтын гурим, кандидадууд тухай хөөрэжэ үгэдэг һэмди. Участок дээрэмнай ажаһуугшад еэх интеллигентнэ, болбосорол һайтай зон һэн. Дайнай һүүлээр бүхы юумэн дуталдаха, карточкаар хубаагдаха. Тезд һунгагшадай дунда гомдожо, эрилтэ табижа байһан зоние огто һананагүйб. Оромнай ямар байдалтайб, мүн өөһэдымнайл ажаһаа юумэн элбэгжэхэ, хүртэсэтэй болохо гэжэ ойлгодог байгаа ха юм. Эрилтэ табяад һууха дуратай мүнөөнэй зарим зон тэдээнһээ жэшээ абаһай гэжэ һанадагби.

Байгша ондо «Теплоприбор» заводой байгуулагдаһаар 25 жэлэй ой гүйсэхэнь. Харин тэрэнэй үндэһэ һуурида табигдаһан мотоор заһабарилтын болон «Металлоширпотреб» заводууд бүри табин жэлэй саана бии болоһон юм. Хожомынь тэдэ «Буряткабель», «Теплоавтоматика» гэжэ нэрэтэй болоод байнаа, 1964 ондо нэгэдэжэ, «Теплоприбор» завод болоо һэн. Тэрэнэй бии болоһон саг һаа мүнөөдэр болотор тэндэ худэлжэ ябанаб. Техническэ талаар горитой хүргэлтэ түйлагдаа. Тоололгото-программна хүтэлбэрилгэтэй станогууд, робототехникын участок гэхэ мэтэ бии болонхой. Һэльбэн шэнэдхэлгэ бэелүүлэгдэхэ байна.

Заводнай хоёрдохи жэлээ ажахы эрхилэлгын шэнэ гуримаар худэлнэ. Зарим цех, участогуудаа арендэдэ оруулха гэжэ бэлдэнэбди. Энэ хэрэгтэ яраһанай огто хэрэггүй. Экономическа еэх бэлэдхэл урид хэжэ, шэнэ гуримай бүридүүлхы хубинуудые, онсо илганануудые худэлмэришэдтэ гүйсэд тайлбарилха шухала. Иимэ эрхэ байдалда политическэ, экономическа һуралсалай үүргэнь дээшэлнэ. Би пенсидэ гараашье һаа, һуралсал эрхилдэг тушаал даажа абанхэйб.

Өөһэдөөл нэтэрүүгээр оролдожо худэлхэһөө бэшэ үйлэдбэри һайжаруулха ондоо арга үгы юм гэжэ худэлмэришэдтөө ойлгуулдагбди. Манай кандидат Б. И. Баировай гол суртал һургаалынь тон л иимэ байха. Энэмнай хубилган шэнэдхэлгые болотоор бэелүүлдэг хүнэй үзэл бодол гээшэ.

К. МОСКОВЧЕНКО,
«Теплоприбор» заводой ветеран, Буряадай АССР-эй габьяата экономист.

ФОТООЧЕРК

II. САРАБД ХАДЫН ХОРМ

Колхозой үйлэдбэриин бааза жэлһээ жэлдэ үргэдэнэ, бэхижэнэ. II отделениин үнеэнэй байра һэльбэн шэнэлэгдээ. 100 мянган түхэригэй худэлмэри хэгдэг һэн. Комбайнуудые заһабарилха депо ашаглалгада тушаагдаа. Ямаршье хүйтэндэ хамаагүй, агта хүлэгүүд аятай заһагдахал. Үбһэ хадагалха 2 байра баригдаа, 4 мянган тонно багтаамжатай сенаж дараха нухэн малтагдаа. 400 тугалай байра һэльбэгдээ.

Хонишоной ажал эгээл хүшэр хүндэ, гэбэшье хүндэтэй гэжэ түрүүлэгшэ тооломо. 600 хурьгадай алинниинь олиг бэ гэжэ яажа илгаруулмаар гээшэб? «Гайхадаг л хүм. Яагаад танидаг, бултыень хооллуулжа үрдидэг юм... Нэгэ мэдэхэдэл, тобиржошоһон байдаг»,—гэжэ Алексей Цыренторжиевич. Мүнөө 50 отарын 30-дэнь шэнэ бани баригдаа. Ажаһуудальнь саашадаа бүришье һайжарха.

Ажахын хүтэлбэрилэгшэд олон хүниие маргаан нэрлээ. Зариманьшье һаань дурдая. Буряадай АССР-эй габьяата малшан Д. С. Сосоров, Буряадай АССР-эй габьяата агроном, тэжээл үйлэдбэрилхэ талаар түрүүлэгшэн орлогшо Д. Б. Лумбунов, Ажалай Улаан Түгай орденто, Буряадай АССР-эй габьяата механизатор Ж.-Ш. Ж. Галсанов, залуу хонишод Пурбо Буда

...ациалис демократиин һүргүүли мүн!

...ОНДОО АРГА ХАРАНАГҮЙБ»

...ба ажалай ветерануудай бүхэсоюзна советэй ... СССР-эй арадай депутат, Буряадай АССР-эй дай... ...талан ветерануудай советэй түрүүлэгшэ С. В. АНГА... ...республикаһаамнай түрүүшын СССР-эй арадай депутат ...гэж булта мэдэнэбди. Һаяхан манай корреспондент ...ничников тэрээнтэй уулзажа, хэдэн асуудалнуудта ...ны гүйһан байна.

...Васильевич, СССР-эй депутат болоһоорэ... «Үнэн» газетын ...ондоо гүйцэтгэсэн үншагт... Танние амар...

...да. Танай бүлэг ...дайнай болон ...ерануудай намда ...ргэл найдабари ...газетэзэртнай дам... ...баярые үшөө ...нэб.

...ын асуудал: СССР-эй депутадаар һунгагшадта... ...ддаа, Тэндэ ямар ...ны түрүүн бии бо...

...алга, Дабхар ха... ...үрөөд ороонойнгоо ...ажалай 170 мянган ...аша туһада ...ааралаа оролдохо ...нгүй уялга бо... ...тиихэдэ ехэ эти... ...Манай Буряад ...ймнай ажахын ...мун республи...

...ликымнай ветерануудай эмхидэ үзүүлэгдэһэн ехэ найдебари гэжэ ойлгоноб. Ондоо республикануудһаа элитэшье, мэдээжэшье ветерануд дэбжүүлэгдэһэн байгаа ха юм. Иимэ ехэ удха шанартай хэрэг имагтал хубилган шэнэдхэлгын, демократиин ба нюултагүй мэдээсэлгын ашаар бии болоо гэжэ сэгнэнэб.

— Һунгалтын урда тээ Зэдын, Сэлэнгын, Баргажанай, Хурамхаанай болон бусад районуудай, Улаан-Удэ хотын ветерануудтай уулзаһан байнат гэжэ мэдэнэбди. Танда ямар захяануд үгтэһэн байна б! Программатнай ямар бэ!

— Программамни гурбан булэгһөө бүридэнэ. Энэ хадаа «Анхарал» гэжэ комплексно программые бэелүүлгэ, ороной Эдеэ хоолой программые бэелүүлгэдэ ветерануудай хабаадалсалга ба ургажа ябаа залуу үеэнние хүмүүжүүлгэ болоно.

— Тэрэнээ тобшохоноор тайлбарилжа үгыт!

— Ветерануудта зорюулагдаһан «Анхарал» гэһэн программа тухай. Тэрэнэймни гол бодол хадаа Пенси тухай Хуули түргөөр баталаан абалга болоно. Наһажаал хүнүүдтэй, ветерануудтай уулзахадам, пенсимнай бага, пенси дээшэлүүлхэ хэрэгтэй гэжэ олонхинь хэлдэг. Үнэхөөрөөшье, мүнөө эд бараанай ба эдеэ хоолой үнэ сэнгэй нэмэжэ байһан сагта ганса пенси дээрэ ажаһуулха гэсэшэ хүшэр байна. Илангаяа даймай үеэд, арадай ажахые һэргэлгын жэлнүүдтэ бага салин абадаг байһан колхознигууд, мүн зарим хүдэлмэришэд мүнөө өөдтэй пенси абаногүй бшуу. Пенси тухай Хуулиин баталагдахаһаашье урид мүнгыень хараа байса нэмүүлдэг һаа, эрхим бэлэй. Гадна нютагай коэффициентшье нэмүүлбэл, бүри һайн һэн.

Ветерануудай гэрнүүдые барюулха тухай олон захяа үгтөө. Яруунэдэ, Түнхэндэ тиимэ гэрнүүд хүдэлжэ эхилэнхэй. Яруунада тиимэ гэрэй һаяа нээгдэхэдэ, гурбан хүн турүүн байһан аад. мүнөө арбан болонхой. Ветерануудта анхарал бодотоор хандуулха гэбэл, медицинын, ажаһуудалай, соёлой талаар хангалгаяа һайжаруулхаһаа гадна тиимэ гэрнүүдые бариха хэрэгтэй.

— Ветерануудые ажалда хабаадалсуулга тухай ямар бодомжонуудтайбта!

— Хүдөөдэ байһан ветерануудта хубиин хамһабариин ажахыень саашадань хүгжөөхэ хэрэгтэй. Һаяхан Ивалгын районой ветерануудтай уулзааб. Тэндэхи райпотребсоюз ветеран бүхэндэ 4 поршоонхо үгэхэбди гэнэ. Райпотребсоюзай тэжэл даэрэ поршоонхонуудые тэжээжэ, гурбыень тушаагаад, нэгыень өөртөө үлөөхэ гэжэ дурадхана. Энэ һайн хэрэг. Гадна ветерануудай кооперативуудые бии болгохо байгаа.

Залуушуулай хүмүүжүүлгэ тухай. Энэ асуудалые урда жэлнүүдтэ мүртэй һайнаар хэрэгсээгэгүй байнабди. Мүнөө үхибүүдээ мансыгай байхаһаань эхилжэ, энэрхы сэдьхэлтэйгээр хүмүүжүүлхэ шухала болоо. Илангаяа аха заха зондо, наһажаал хүнүүдтэ залуушуулай һайн һайхаанаар, анхарал ехэтэйгээр, энэрхыгээр хандалга хүмүүжүүлхэ хэрэгтэй.

— Ветерануудые гүрэнние хүтэлбэрилгэдэ хабаадалсуулха үшөө ямар арга замууд бии гэжэ һананат!

— Верховно Советэ Старейшинэнүүдэй совет байдаг. Иимэ советүүдые сельскэ, соморной болон поселково Советүүдтэ эмхидхэбэл, аша. туһатай һэн. Урда сагта наһажаал хүнүүдэй, илангаяа нютаг дээрээ ехэ нэрэ хүндэтэй үбгэжөөлэй үгэ заабол анхарагдадаг байгаа ха юм. Үшөө тиихэдэ ветерануудай социальна талаар хамгаалагданги байхын тулада. Ветерануд тухай Хуули абхуулха шухала гэжэ һанагдана.

— Хубилган шэнэдхэлгын эхилһэнхээ хойшо залуушуулай өөһэдын бүлэгүүд, булгэмүүд бии болоно. Тиихэдэ гушаад-дүшөөд наһатай хүнүүд «арадай фронт» гэжэ эмхи байгуулаа. Эдээндэ ямараар ханданат!

— Байгаали хамгаалха, социальна үнэн зуб байдалые тогтоохын түлөө тэмсэхэ гэхэ мэтын тодорхой зорилготой байхадань дэмжэгшэб. Харин үндэнэ яһатанай дунда хёмороо үүсхэһэн, националис уряатай байбалнь, тэдэнние буруушааха байнаб.

— Республикын Министрнүүдэй Советтэ хүдэлһэн жэлнүүдээ ямараар сэгнэнэ гэжэ һананат!

— Тиигэжэ сэгнэжэрхихэнь аягүй байна. Юундэб гэхэдэ, тэндэ мүнөө хүдэлжэ байһан хүнүүдые муугаар хүдэлнэ гэжэ хэлэһэн ябадал болохо. Сэхыень хэлэхэдэ, хори гаран жэлдэ оройдоол хоёр газарта хүдэлһэндөө баясагшаб. Хүнүүдэй аша туһада яһала ехэ юумэ хэжэ үрдөзб. Тиихэтэй хамта бүхы юумэн намһаа дулдыдадаг гэжэ хэлэхэнь буруу. Сагней ондоо байгаа бшуу.

— Һайнта даа, Семен Васильевич, СССР-эй арадай депутадай мандаттай боложо, али хэрэгыень урид эхилхэ гэжэ һананат!

— Үдэр ерэхэ бүри хэхэ ажалнай бага болногүй, харин бүри ехэ боложол байна. Урда жэлнүүдтэ тоогдодоггүй шахуу байһан таланууд, ехэ хүндүүлхэй асуудалнууд үнэхөөрөөшье олон. Тэдэнние шидхэхын, богони болзорто бэелүүлхын тула арга шадалаараал оролдохол болоноб. Ондоо харгы, ондоо арга харанагүйб.

ХҮН БҮХЭНИИЕ ХАБААДУУЛХА

Манай сомоной Советэй харьяата нютагуудай 800 гаран һунгагшад мүнөөдэр СССР-эй арадай депутадуудые һунгалгада хабаадажа, дуугаа үгэхэ юм. Совет демократиин энэ һайндэрые нэрэтэй түрэтэйгөөр угтахын тула ажалше коллективуудтэ яһала хүдэлмэри ябуулагдаа. Һаалишад Т. Закирова, Э. Хэшэгтуева, Т. Сороченко, С. Гармаев, хонишод Р. Нохошкуева, Ф. Зайнулин болон бусад малшадай дунда дэлгэрһэн социалис мүрысөөнэй манлайда дабшанад.

Эдэ үдэрнүүдтэ малшад, таряашадай дунда КПСС-эй ЦК-гай мартын (1989 он) Пленумэй материалнуудтай танилсуулха хэрэг үргэнөөр эмхидхэгдэнэ. Хүниие газарай эзэн болгожо тэхэрюулэн бусааха арга олгоһон ушарые хүдөөгэйхид тон үндэрөөр дэмжэнэбди. Манай колхоздо арендэ гуримаар ажалаа эрхилжэ ябаһан тракторно-таряан ажалай бригадануд, һүнэй фермэнүүд бии юм. Гэбшье энэ гуримай ёһоор хүдэлхэ коллективуудай үшөө олошорхо байһаниинь ойлгосотой.

Соёлой-спортивна комплексын байшан соо эмхидхэгдэһэн агитпунктда үдэшэндөө хүн эон олооро суглардаг болонхой. Парти, правительствын һүүлэй үеэд абаһан документнүүдтэй танилсажа, һанал бодолоороо тэдэнэр андалдажа, агитатор, лекторнуудэй тайлбари шагнана бшуу. СССР-эй арадай депутадта кандидадууд В. Калашников, Ц. Бадмажапова, Е. Норбоева, Е. Карпенко гэгшэдэй уулзалгануд үнэгэргдөө һэн. Тэдэнэй программануудтай танилсажа, захилнуудшье үгтөө гэгшэ. Сүхэ гол дээгүүр хүүргэ бариха гэһэн эзхилые эгээл шухаланудай нэгэниинь мүн гэхэ байнаб. Хабар, намарай сагта Нөёхонһоо районой түб хүрэхэ. элдэб ашаа шэрэхэ гэгшэ хүшэрхэн л болодог гэгшэ.

Нютагайнгаа социально-экономическа хүгжэлтые хангахе талаар сомоной Советэй депутадууд хубитаяа оруулна. Тэдэнэй оролдолгоор һүүлэй үеэд яһала юумэн хэгдэ. Гэр байра барилга үргэдхэгдөө, нютагай больница таарамжатай байшанда оруулагдаа. Нютагтамнай ретранслятор тодхогдоо. Соёлой-спортивна комплексын ажал хүдэлмэри һайжаруулагдажа, залуушуул, мүн наһатайшье зон үран һайханай бүлгэмүүдтэ, спортивна залда өөрынгөө шадабариие харуулха аргатай болоо. Хүргэмэй һүргуулиин филиал эндэ нээгдэнхэй. Һүурин бүхэниие болбосон түхэлтэй болгохо таларшье хүдэлмэри ябуулагдана. Манай сомоной Советэй депутадууд Д. Эрдынеев, Л. Буянтуева, Ц.Д. Табутаров, А. Ачитуева, районно Советэй депутат Д. Юстурова, СССР-эй Верховно Советэй депутат З. Гылыкова болон бусад өөһэдынгөө ниитын уялгануудта харюусалга ехэтэйгээр хандадаг юм. Нүхэр Гылыковагай оролдолгоор Гусиноозерскын ГРЭС-ые, Түгнын нүүрһэнэй уурхайе барилгада, Сэлэн-Дүүмэ, Жаргаланта, Подлопатки, Алташа, Хонхоло, Ташар һууринуудта һүргүүли, соёлой байшан бариха, үрэмдэмэл худаг малтаха, олон жэлэй һайжаруулагдамал бэлшээри бии болгохо, үйлсэнүүдые асфальтаар хушаха хүдэлмэри ябуулагдаа гэгшэ. Хёлго гол дээгүүр хүүргэ баригдаа, мүн Нөёхон нютагые районой түбтэй, холбоһон харгы асфальтаар хушагдажа эхилээ юм.

Мүнөө үедэ манай депутадууд нютагайнгаа бага тосхон һууринуудые һэргээн хүгжөөхэ хэрэгтэ анхаралаа өгөөр хандуулна. Нэн түрүүн Залаа һууринһаа эхилхэ гэжэ хэлсэгдээд, эндэ һүүлэй үеэд клуб, библиотекэ, фельдшерскэ пункт нээгдэнхэй. Мэргэжэлтэд томилогдонхой. Малшадай байха хоёр байратай гурбан шэнэ гэр баригдахаар, хоёр гэр һэльбэн шэнэлэгдэхээр хараалагдана. Саашадаа Тухэм һуурининие һэргээхэ талаар хүдэлмэри ябуулагдаха юм.

Энэ зун манай XX партсъездын нэрэмжэтэ колхозой 60 жэлэй ой тэмдэглэхэ байна. Тиимэнээ энэ һайндэрые жаалай амжалтануудтайгаар угтахын тула бүхы хүсэ шадалаа элсүүлхэ болоноби. Энэ хэрэгтэ депутат бүхэн эдэбхитэйгээр хабаадаха, эмхидхэлэй хүдэлмэри үргэнөөр ябуулха юм. Социалис демократиие саашадань хүгжөөхэ, ниитэ-политическэ ажабайдалда ба хүтэлбэрилгэдэ хүн бүхэниие хабаадуулха гээшэ мүнөөдэрэй эгээл шухала зорилго болоно бшуу. Энэниие шидхэлгэдэ мүнөөдэрэй һунгалта тон ехэ удха шанартай гэхэ байнаб.

П. ХАЙДАПОВ,
Сэлэнгын районой Ноёхоной сомоной Советэй түрүүлэгшэ.

МАНАЙ ХӨӨРЭЛДӨӨН

...ЕЛЖЭН ...ХАРАЛ

...ай саг үргэлжын ...дай эрхэ түлөөлэлтэй ...абуулга мүнөө, хуу... ...ын үе сагта, ...ажаг байнхай. Тэ... ...асуудалнуудые гань... ...хэлсээд, дурадаг... ...гэ бшэ, мүн тэдэ... ...шидхэбэринүүдэй ...шалгадаг байха ...юм.

...АССР-эй Верховно ...ын ба барилгынуудай промышленностын талаар саг үргэлжэн ...ын бусад комиссиинууд барилгада ха... ...асуудалнуудые ...хэсэг байнебди. ...жэлдэ олон шуха... ...нуудые комиссиинууд дээрэ зүбшэн ...ааг топтоолнуу... ...абаһан, зүбшэл ...эн байхабди. Жэ... ...өөсынгөө үйлэдэ... ...бэлжүүлэхэ та... ...нэгэдэлэй хүдэлмэ... ...эй хүдэлмэри ...Индустриализа... ...дээшэлүүлхэ, ...ые һайжа... ...«Бурятскагро... ...нэгэдэлэй управ... ...дэлмэри тухай», ...даа ашаг үрэ... ...хэлэхэ, хүдэлмэ... ...ые һайжаруулха ...заводстрой» упп... ...дэлмэри тухай», ...юнинэй 20-до саг ...комиссиин баталаа ...збэринин хэр эрэ... ...тухай», «Бу... ...Верховно Со... ...хоердохи сесси... ...талын-бюджетнэ... ...комиссинуудай ду... ...ба ажаглалтануу... ...талаар «Бур... ...ельмаш» нэгэдэ... ...хүдэлмэри ту... ...асуудалнуудые ...заседаниинуд ...үзөө һэн.

...жэшээ абажа ...үргэлжын комис... ...ельна аргаар гэр ...нуудые түрэ... ...ба республи... ...уудые барилгые ...гэдхэхэ талаар ...строй» гэжэ ...барилгын нэгэдэлэй ...тухай» асуудал... ...дээрэ хараже... ...Энэ асуудал гэжэ оч... ...ойдо. Юундэб гэ... ...байрын гэрнүүд ...байгаар.

...данстрой» гэжэ ...нэгэдэл ...барилгын комби... ...ын байнан) рес... ...гэрнүүдые ба... ...хэхэ талаар ...хүдэлмэри ябуулаа ...тэмдэглэхэ һэн. ...үйлэдэрийн ...хүүлэх, социальна ...асуудалнуудые ...талаар оролдолго ...Эндэ хамтын под... ...үлэгдэнхэй. Жэл... ...алай бүтээсэ, ба... ...сагин хүлһэн дээ...

...тыта тус коллектив... ...нуудые бии. Тус ...барилгын нэгэдэлэй ...дэнгүүд «2000 он хү... ...ые бүхэндэ—амяараа ...эн тон шухала со... ...зорилго ханганагүй ...даа. Эндэ проектээ ...лан хүсэниинь гүй... ...ирэлгэдэнэгүй. Үй... технический та... ...хэбсэгжүүлхэ талаар ...нэн хэгдэнэгүй. Бе... ...даар һайн гэхын ар... ...хүргэгдөө. Саг ...ааа, дүнгүүд дэ... Фермэ соо ...нуудынь шэнээр ...Үнэздые уһалга ...гуулгатай тухэ... ...дотороо эгээл ...тодхогдоо юм. ...тай.

— Ажалаймнай ...һүүлэй гурба... ...эгсэ хубилаа. Ү... ...нээр тухэрэгдэ... ...дүнгүүд арюыса ...льярд бии. Эдэ... ...амяараа таһала... —гэжэ С. П... ...хөөрэхэдэ, Е... ...нэ.—Энээнэй ...тануудай үед ...дидадууд т... ...эды тэды Н... ...округлоо, ...дэһые, яма... ...байһыень хуу... ...шэ Ленинэй ...хозяйо ахамад ...надий Чойдабеев... ...повой дэбжүү... ...илангаяа урматай...

Эб харилсан ...хуршэнэрэй ёһо.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: 1. Саг ...лоошон Г.-Д. Д.-С... 2. Колхозой ахамад ...Б. Р. Ринчинов ...онол арганууд туй... ...та хөөрэнэ. 3. Һаан... Чойбсонова.

(Үргэлжэлэлнь ...нюурта).

...АРАБДА... ХОРМО...

...эдэб... ...ашаар бшуу. ...шуулга ...гдэнэ. ...энүүд ...эсэсэй ...хэрэг... ...жэлэй ...үрэтэ... ...ье зааг... ...ганһаа

...эр хү... ...һэмди. ...никэеэ ...донобо... ...илгаха, ...ерэ. ...ой тэ... ...ргадаг ...нууд... ...эды тэ... ...округ... ...мин... ...ал хэ... ...га хэ... ...жэ ту...

...хүрэ... ...ье ху... ...сэдь... ...ь абы... Са... ...рмэдэ ...дэрэл Үнэзн ...1512 ...эммда

...хүрэтэр үе сагта ...хүргэгдөө. Саг ...ааа, дүнгүүд дэ... Фермэ соо ...нуудынь шэнээр ...Үнэздые уһалга ...гуулгатай тухэ... ...дотороо эгээл ...тодхогдоо юм. ...тай.

— Ажалаймнай ...һүүлэй гурба... ...эгсэ хубилаа. Ү... ...нээр тухэрэгдэ... ...дүнгүүд арюыса ...льярд бии. Эдэ... ...амяараа таһала... —гэжэ С. П... ...хөөрэхэдэ, Е... ...нэ.—Энээнэй ...тануудай үед ...дидадууд т... ...эды тэды Н... ...округ... ...дэһые, яма... ...байһыень хуу... ...шэ Ленинэй ...хозяйо ахамад ...надий Чойдабеев... ...повой дэбжүү... ...илангаяа урматай...

Эб харилсан ...хуршэнэрэй ёһо.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: 1. Саг ...лоошон Г.-Д. Д.-С... 2. Колхозой ахамад ...Б. Р. Ринчинов ...онол арганууд туй... ...та хөөрэнэ. 3. Һаан... Чойбсонова.

(Үргэлжэлэлнь ...нюурта).

ТҮРҮҮШЫНХЕЭ ҺУНГАХАМНИ

Орон доторнай үнгэржэ байһан СССР-эй арадай депутадуудые һунгалгада түрүүшынхиеэ хабаадалсажа байнаб. Тиимэнээ тон хүндэтэйшье, харюусалгатайшье үүргэ дүүргэхэеэ байһанаа ойлгоноб. Юуб гэхэдэ, гүрэн түрымнай хүтэлбэридэ ямар хүн хабаадалсажа, саашанхи ажабайдалаймнай һайжаралгада ямар нүлөө үзүүлхэ байһандань минишье хэн нэгэнэйнь түлөө дуугаа үгэһэнөө дулдыдаха болоно ха юм. Энэ үшөөрөө һунгалтын урда үнэгэргэдэпэн нэгэ уулзалга һанагдана.

СССР-эй арадай депутадта кандидадаар Улаан-Удын городской территориальна 359-дэхи округоо дэбжүүлэгдэһэн Борис Ильич Баиров һунгагшадтаяа уулзахадаа, захяануудыень тон анхаралтайгаар шагнаад, шэнжэлжэ үзэдэг байһаараа минии хани басагадта, намдашье һайшаагдаа һэн. Өөрөө ажалша хүн һэн тула арад зонойнгоо ажабайдалай «үбшэнтэй» асуудалнуудые мэдэдэг хүн гэжэ ойлгоо һэм:

Шэлэнэн мэргэжэлээ шудалхын тула 2-дохи багшанарай үчилищида һурахаяг ороб. Эндэ дөрөө шидхэхээр асуудалнууд тон олон гэжэ тэмдэглэлтэй. Һуралсалаймнай байшан тон хуушан, юрэдөөл, сэхыень хэлэхэдэ, эндэ тэндэһээ тулгалгын хүсөөр байна гэбэл, алдуу болохогүй. 1-дэхи багшанарай үчилищиин хамтын байрын 5-дахи дабхарта байрладагбди. Тэндэмнайшье хуу юумэн тааруу зохид гэхын эргагүй. Таһалгануд соо дурбэн хүнэй орондо долоо-найман хүн байха баатай болоноби. Сүлөө сагаа үнэргэхэ, спортын талаар һорилго хэхэ арга боломжонууд огто үгы. Харин залуу зон алишье талаараа жэгдэхэ хүмүүжүүлэгдэхэ ёһотой гэжэ хаанашье хэлэгдэдэг. Тезд тиимэ арга боломжогүй бидэнэртэ яалтайб? Борис Ильич Баиров мантай уулзалга үнэргэхэдөө, эдэ бүгэдые анхаралтайгаар шагнажа, СССР-эй арадай депутат болоо һаа, һайн тээшэнь шидхэхые ороддохоб гэжэ бидэниие найдуулаа бэлэй. Тиимэ-һээ тэрэнэй түлөө би дуугаа үгэхэ байнаб.

Гадна гансахан депутадуудые һунгаад бүхы асуудалнуудныг шидхэгдэхэ гэжэ найдаад һуубал, юун бүтэхэб. Хүн бүхэнэй өөр өөрынгөө уялга һайн дүүргэнэнһээ бүхы юумэн дулдыдаха гэжэ ойлгонобди.

М. ХОМУТАЕВА,
2 дохи багшанарай үчилищиин һурагша.

ОЛЗО ОРШОТОЙГООР...

Репортаж

«Электромашина» завод республикын эгээл үнинэй предприятинуудай нэгэн мүн. Заводой продукци ганса орон соогоо бэшэ, хёрин хэдэн гүрэнүүдтэ эльгээгдэдэг гээшэ. Республика соо үргэнөөр дэлгэрһэн һайн һайхан олон үүсхэлнүүдые түрүүлэн дэмжэнэн байдаг. Жэшээлхэдэ, үргэн хэмжээнэй экономическа туршалгын эрхэ байдалда эгээл түрүүлэн хүдэлжэ эхилээ һэн. Туршалгын дүршэл шэнэ эрхэ байдалда тон лэ хэрэгтэй болоо.

— Һүүлэй үеэд заводой коллектив яһала урагшатайгаар ажаллана. Үнэгэрһэн жэлэй дүнгүүдээр хотын промышленна предприятинуудай дунда дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ түрүүлжэ гараа һэмди. Байгша оной эхиннээ баталһан хэмжээнэй ёһоор продукци худалдаха, олзо оршо абаха түсэбүүдээ сүм бэелүүлээбди. Ашаг олзо ехээр абаха арга боломжонуудые бэдэрнэбди. Арадай үргэн хэрэглэлэй эд бараа гаргадаг цехые шэнэ талмайда нүүлгэжэ, жэлдээ 20 миллион түхэригэй продукци үйлэдбэрилхөөр хараалнабди. Гэбэшье эгээл ашаг олзотой продукци гэхэдэ, электро-двигательнүүд болоно. Гол анхаралаа энэ продукцида хандуулнабди. Электродвигатель бүтээдэг цехэй коллектив һүүлэй үеэд бүтээсэтэйгээр худэлнэ, бүсад цехүүдэй дүндаһаа шалгаржа эхилээ. Цехэй начальнигаар Виктор Михайлович Меркулов һунгадаа. Тэрэ залуу хүн юм. Цехые урагшань гаргажа шадаа,— гэжэ заводой директор А. С. Иванов хөөрэнэ.

Заводой энэ цехтэ ороходо, шанга дуутай элдэб станогуудай, прессүүдэй хүнхинөөн дуулдана. Хара халаад үмдэһэн худэлмэришэд эдэ тухэрэлгэнүүдэй саана туха сүлөөгүй ажаллана. Эндэ тодхоотой станок, пресс болон бүсад тухэрэлгэнүүд хуушаранхай. Шэнэлэгдэхээр болоо гэжэ цехэйхид хөөрэнэ. Гэбэшье программна жолоодолтотой мүнөө үеын станогууд худэлгэдэнэ. Цехэй дунда шэнэ линии тодхоотой аад, ашаглагдажа эхилэгдээгүй байна. СССР-эй арадай депутадуудай һунгалта нэрэтэй солотоогоор угтаха гэһэн уряа хэрэгдана. Эндэ цехэй начальник В. М. Меркуловтай уулзабабди.

— Баталһан хэлсээнэй ёһоор һарын туршэда 1100 электродвигатель бүтээжэ, хэрэглэгшэдтэ эльгээхэ түсэбтэйбди. Жэлэй эхиннээ энэ түсэб урагшатай дүүргэгдэнэ. Үйлэдбэри хүгжөөлгэдэ абтаһан ашаг олзо дуталдана. Тиимэнээ түсэбнөө гадуур электродвигательнүүдые гаргажа, предприятинуудта баталһан сэнгээр худалданабди, Ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ, продукциин шанар һайжаруулан нарижуулха зорилготойгоор шэнэ линии үйлэдбэридэ тодхоообди. Энэ тухэрэлгэ һаядаа худэлгэдэжэ эхилхэ юм. Тиигэжэ худэлмэришэдэй ажаллаха эрхэ байдал һайжаруулагдаха болоно.

Бригадануудай коллективүүд түсэбөө дүүргэхэнээ гадна продукциин шанар һайжаруулха хэрэгтэ ехэ анхаралаа хандуулна. Эндэхи худэлмэришэд шанарай хубиин тамгатай ажаллаха эрхэдэ хүртэхын түлөө мүрысэнэ. Иимэ тамгатай болоһон дүршэл шадабариг худэлмэришэд ёһоор урмашуулагдана. Харин голодоһотой продукци гаргабал, иимэ эрхэгүй болохо юм. Хабсаралга-шэрдэлгын участогай А. П. Нарожныйн хүтэлбэрилдэг бригада электродвигательнүүдые хабсарган суглуулдаг юм. Энэ дутуу дунданууд бүхыдөө элируулэгдэдэг.

— Ганса үйлэдбэриин хэрэгүүдээр һонирхоод байдаг гэжэ һанаалтагүй. Һунгалтада бэлэдхэлэй худэлмэри мүнөө жэл ехэ һонинсор ябуулагдаа. Депутадта кандидадуудай хоорондо и тэмсэлдэ анхараабди, уулзалгануудта ошообди. Юу хэлэхэб, хүн бүхэниинь л депутат болохо шадалтай, аргатайшье. Асуудалнуудта тобшо, тодорхой харюунуудые үгөө, гүрэн турын хараа бодолтой гэжэ элирээ. Һүүлэй үеэд ажалаймнай бүтээсэ эрид дээшэлээ, — гэжэ бригадир А. П. Нарожный хэлээ һэн.

Улаан-Удэ хото.

А. ДАШИДОНДОКОВ,

III. САРАБДА ХАДЫН ХОРМОЙДО

ФОТООЧЕРК

— Дээдэ Үшөөтэй, Сагаатай... — гээд, арадай депутадуудай Зэдын райгүйсэдкомой түрүүлэгшын орлогшо В. Б. Михайлов бодолгото болоо һэн.— Эдэ нютагуудта гэрнүүд бороогой һүүлээрхи һархяагууд мэтэ бодоно.

Үнэхөөрөөшье, Сагаатайдаа шэнэ үйлсэ мүндэлөө. Нёдондо 60 гаран гэрэй барилга эхилэгдээ. Олониинь түгэсэгдөө. Мүнөө жэл 30 гэр баригдаха. Колхоз түлөөһэгүйгөөр модынь бэлэдхэжэ, асаржа үгэнэ. Ажалһаа амаралта үгтэнэ. Иимэ хүнгэлэлтэнүүд урмашуулангуй яахаб.

— Һаял 150-яад үрхэтэ айл һэн. Мүнөө 190 болоо. Олон жэлдэ отделениие эрхилэгшэ ябаа хүм. Залуушуул һуга ургаа гараа. Өөрым һургаһан хүнүүд бии. Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой ахамад экономистаар Василий Чойнзонов, колхозоймнай отделениин механигаар Владимир Дашапилов худэлнэ. Энэ түрүүлэгшэмнайшье бэрхэ хубүүн. Ахамад агрономоор анхан худэлнэн юм. Тоосоото-һунгалтын суглаанай болоходо, дуратайгаар лэ гараа үргөө һэм,— гэжэ ажалай, дайнай ветеран Д. С. Сосоровой хөөрэхэнь үнэтэй бэлэй.

Наруули аажам үдэр. Тэ саана гэр барижа байһан хүнүүдтэ дүтэлбэбди. Һухын эри япагас гэнэ. Механизатор Е. Г. Доржиев һамганайнгаа дүү Дугаржабтай һахы һалаг худэлнэ. Шэнэ гэр! Ой тайгын, дабирхайн хангалаар анхилһан шэб шэнэ гэртэ орохоо хүнэй сэдьхэл жэргэхэл, сээжэ баясахал.

— Түбхын түрүүндэ хүндэ гэр байра хэрэгтэй. Аза талаантай ажаһуухын, ажаллахын тула. Володя хүбүүндэ энэ гэр баринабди. Гэр байбал, һамганшье олдохол бээ. —гэжэ мал шахан таргалуулдаг гүүртэдэ худэлдэг Ц-Д. Б. Норбоев знезбхилнэ.

Нёдондо ашаглалгада тушаагдаһан хоёр дабхар һургуули Сагаатайн шэмэг болонхой. Газаань үхибүүд шаг шуулаатай наадана. Модон шалатай, одоол зохид. Һүүлэй үеэд бетон шалатай проектнүүд баталагдажа, хүн зониие сошоодог болоо. Һургуули угаа зохид, тезд классуудайнь байра арай үйтадаа ха. 3-дахи классай һургагша Баир Доржиевһаа асуунабди.

— Баир, хэн болохо дуратайбши?

— Хонишон. Ажалынь ехэ, мүнгэнииньшье һайн...

Багша Л. Ц. Дымчикова һургуулиин дэргэдэхи теплицэ харуулба. Юннадуудь тыквэ таринхай, туршалга хэнэ. Ерэхэ жэлдэ мартын 8-да Майн һайндэрнүүдэ өөһэдын багаанууддтай байхал — гоёл даа. «Юумэнэй ашатай туһатай талыень хаража, хүмүүжүүлгээ ябуулха хэрэгтэй» — иимэл даа, эндэхи багшанарай сэнтэй һанамжа.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Сагаатайн һургуулиин теплицэ соо.

(Үргэлжэлэл. Түгэсхэлынь 4-дэхи нюурта).

НАЙДАЛ

ХЭЭРЫН саһанай соохорложо захалхаһаа хойшо Буха Очирович Цоктоев түрэл Элигшэнэйнгээ горхоной эхин өөдэ үглөө бүхэндэ эжэлүүдгүй шэртэдэг болонхой. Анханда һаар элбэг энэ горхон шэргэшоо. Гансашье энэ бэшэ даа. Нютагайнь суута Хэнэнэгэй, Саһандайн горход үнихэнэй шэрьяхаяа болинхой.

— Онёогой леспромхозой бии болохоһоо хойшо гол, горходнай шэргэжэ, хатажа захалаа юм даа. Энэ Икадын хадын саагуур алас холо гаратар модониинь отологдонхой. Горхоной эхиндэхи модоной отологдоходо уһаниинь шэргээл ааб даа. Түрэл нютаймнай байгаали иигэжэл бузарлагдажа байна. Манай хэхэ юумэн юу байхаб даа. Заримдаа республикаһаа ерэһэн хүтэлбэрилэгшэдтэ дуулгаад үзэдэгбди. Ондоо хубилалта болодоггүй,— гээд тэрэ дуугай һууһанаа,— мүнөө сагнай хубилжа, ондоохон боложо байна хаяа. Хүршэ Баргажанайнай районой Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой суута хонишон Даша-Нима Сундуев нютагайнгаа байгаали хамгаалха талаар ехэ зорилготой ябана гээ һэн. Баргажанай национально-территориальна 518-дахи округһоо СССР-эй арадай депутадта кандидадаар дэбжүүлэгдэһэн тэрэ ехэ юумэ бүтээжэ магадгүй. Онёогой леспромхоз одоошье газаань байрланхай. Энэл хүн манай Баргажан нютагай байгаали аршалан хамгаалхаар,— гээ һэн.

Һүүлэй арба гаран жэлэй туршэда совхоздоо луговодоор ажаллажа байһан Буха Очирович Элигшэнэй сабшалан даажа абанхай хёрууһалдаг. Хабар бүхэндэ Элигшэнэйнгээ горхоной элбэг уһа сабшалан дээгүүрээ нуур талаан болоторнь залажа тараадаг байһан тэрэ газараа мүнөө бүлүүр станцинуудаар ундалуулдаг болонхой. Бууса байһыень тэрээнһээ һайнаар мэдэхэ хүн бүхы Элигшэндэ үгы ёһотой.

— Мүнөө газетэнүүдтэ, радио, телевиденеэр Байгал далайгаа бузарлахагүй, аршалан хамгаалха тухай үргэнөөр хэлсэдэг, бэшэдэг болоо. Би энээниие һайшаанаб. Бидэшье Байдэ газартаа эзэн байха ёһотойбди. Мүнөө хүрэтэр манай газарые дуран соогоо бузарладаг, үрэжэлыень муудуулдаг байгаа. Энэ Пленумэй һүүлээр гуримтай болохо бэшэ гү, гэжэ хулеэнэбди — гээд тэрэ хэлээ һэн.

Совхозой дирекци мүнөө шадархи утэг шэбхэтэй энэ сабшалангынь һайнаар уһалаа һаань, яһала ургасатай байдаг. Нёдондо сагай уларилай хэды таарамжагүй байгаашье һаань, Буха Цоктоевой хүтэлбэриллдэг үбһэшэдэй звено хараалагдаһан түсэбөө холо улуулхэһээ ганда диилэнхи үбһэеэ һайн ханартайгаар һурилжэ тушаагаа юм. Тиигэжэ район дотор дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ эрхимлэжэ, гансашье нютагтаа бэшэ, мүн республика соогоо суурхаа юм. Тодорхойлбол, һаяхан энэ нүхэрнай республикын Хундэлэлэй самбарта оруулагдаа һэн.

Нютагайнгаа байгаалиие аршалан хамгаалжа, бүхы баялигыень арьбадхан дэлгэрүүлхын түлөө тэмсэдэг Буха Очирович залуу наһандаа һайн дуранай ангуушадай бүлгэмдэ оролсоод ябахадаа, Икадынгаа нарһан, шэнэһэн модоор бүрхөөгдэһэн мундаргануудые нилээд махажа гаталһан байха. Тиимэнээ ямар горхоной хаанаһаа эхиеэ абадаг галдаа дүтэ оршодог гээшэбди. Миниии бодомжолходо, Баргажан голһоо леспромхозуудые болюулхал хэрэгтэй байгаа. Модо отолжо, байгаалидаа хэды ехэ хохидол ушаруулаа гээшэб. Миниии үхибүүн ябахада, манай нютагта ган гасуурай бэрхэшээл үзэгдэдэггүй һэн. Мүнөө ямар гээшэб? Июнь, июль һарын хахадлатар хуаа тооһо үрхируулһэн шанга һалхин үдэр бүхэндэ эшхэрхэ. Бухы Хунтэймнай таряалангай үрэжэлтэ хурьһэн улеэлгэжэ, хосоржо байна. Өөһэдынгөө гараар өөһэдтөө хохидол ушаруулхамнай буруул даа,— гэжэ Буха Цоктоев һанамжална.

Бүри һаяхан боложо үнэгэрһэн КПСС-эй ЦК-гай мартын Пленум тухай хөөрэлдэнэбди. Үнинэй лугов

IV. САРАБДА ХАДЫН ХОРМОЙДО

ФОТООЧЕРК

(Эхиниинь 1-дэхи, 2-дохи, 3-дахи нюурнуудта).

...Бишыхан Доржын нюсэгэн хүлөөрөө шардайса гүйһэн газар дайда, нангин дайда... Энэл байгаалиин үршөөлөөр хүнэй үри — Банзарай Доржи буряад арадай нэрэ суу аяар баруури эүгтэ эзэдлүүлээ һэм шуу.

Түрүүшын буряад эрдэмтэнэй дурасхаалые нютагаархидынь нангинаар сахина. Һургуулиин дэргэдэ музей бии. Түүхын багша М. Д. Цаганов байгуулһан юм. Буряадай АССР-эй габьяата багша Михаил Дугаровичай энэ хэрэгтэ эхи табиһандань доро дохин хүндэлмөөр лэ. Иимэ эдэбхитэдэй үгы һаа, түүхээ, уг заншалаа хэн һэргээхэ, алдарта хүнүүдэйнгээ габьяа соные хэн дурдуулха һэм? Буряадай уран зураашадай, уран зохёолшодой бэлэгүүд, Ч. Цыдендамбаевай романай удхаар ахалагша классуудай һургашадай зураһан зурагууд, урданай гэр тойронгой зүйлнүүд, аяга амһарта...

— Буряадай нэгэдэмэл музейн хүдэлмэрилэгшэдтэ гүйлгатайгаар хандаа һэмди. Казань хотын аяна хаража ерэхые-нэй эльгээгыт гэжэ. Багшанарай институдһаа нэгэ хуниие абаад ошохо һанаатай байгаабди. Тэзд еедэ абажа үгөөгүй. Мүнгэн үгы гээд лэ,— гэжэ Михаил Дугарович абаһаар хэлээ һэн.

Музейн түлөөлэгшэд өөһэдөө ошожо бирахагүй һаа, эдэ эдэбхитэдтэ харгы гаргажа үгэхэнь яанаб? Энэмнай ганса-нэгэнэй хүсэл, хубиин һанаа бэшэ, буряад арадай нэрэ хүндынь хэрэг мүн гээд һануулалтай ха.

Эрдэмтэ хубуунэйнгээ нэрэ соло мүнхэлхөөр хүдэлмэрээ нютагайхид үргэлжэлүүлһээр. Һаа болоһон колхознигуудай тоосоото-һунгалтын суглаан дээрэ онсо удхатай шиидхэбэри абтаа. Улаан-Удэ хотын талмайнуудай нэгэндэ Доржи Банзаровай нэрэ олгохо, томо хүшөө эндээ табиха гэһэн гүйлгатайгаар суглаанда хабаадагшад республикын засаг захиргаанда хандаба. Өөһэдөө эдэнэр түрүүшээр 20 мянган түхэриг энэ хэрэгтэ эльгээхэ юм. Энэ мүнгэнэй 5 мянгые үшөөтэйнхид, сагаатайнхид һайн дурааргаа, хубиингаа мүнгэ зөөриһөө оруулаа. Мүнөө Петропавловкын агропромбанкын отделениидэ 74-2 гэһэн тусхай счет нээгдэнхэй.

Д. Банзаровай кубогта хүртэхын түлөө улаасхоорондын хоёр турнир жэлдээ үнгэргэгдэдэг. Захааминай, Сэлэнгын, Хяагтын, Бэшүүрэй түлөөлэгшэд ерэдэг, Сүхэ-Баатарһаа, Улаан-Баатарһаа спортсменүүд айлшалдаг. Волейболоор мурысөөн январь соо болоо, удангүй бүхэ барилдаагаар хөёрдохи турнир эмхидхэгдэхэ юм. Эдир спортсменүүдынь Монгол ошоһон байба. Тэдэнэй дундаһаа Виталий Бадмаев, Цыден-Даша Аюшеев, Андрей Андреев дүрдагдаа.

Бэрхэ хүнүүдээр баян даа энэ нютагнай. Д. М. Шадапов, Л. Д. Данзанов, Ч. Б. Данзанова, С. Ц. Цыденжапов, бусадшые ветерануудай үгэ хэрэг алгасашагүй юм. Нютагай һургуулиин багшанар соо-һоо арадай гэрээрэлэй отличник В. Н. Раднаева, физкультурын багша, Буряадай АССР-эй соёлой габьяата хүдэлмэрилэгшэ Ц. Ш. Аюшеев онсолон нэрлэгдэв бэлэй. Нэгэ ажаглалта хэмээр ха. Уран һайханай коллектив гүйсэд бурилдөөгүй, эдэбхижэ эгүй. Арюун дангинадал алхасатай, баатар бүргэдэтэл дөбшасатай бэлиг шадабаритан олон лэ.

Даллад гэбэл, амжалта түйладег ажахы гэжэ энэ нютаг тухай хөөрөөнһөөмнай һаналтагүй. Шиидхэгдээгүй асуудалнууд, дутуу дунданууд шье бии ёнотой. Гэбэшье эндэхи хүтэлбэрилэгшэд ажахы эрхилхэ гол зорилгонуудаа шэнэ хараа-һаа тодоор ойлгонхой. Хүсэлэй байбал — хүсэншье байхал.

Г. ДАШЕЕВА,
манай тусхай корр.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: 1. Хүшөөгэй дэргэдэ багшанар В. Н. Раднаева, М. Д. Цаганов үхибүүдтэй хөөрэлдөө хэнэ. 2. Захааминай «Найдал» ансамблиинхид айлшалаа. Артем Ринчинов дуулана. 3. Александр Шагдуров, Сэсэгма Лубсанова, Валентина Цыренова сценэ дээрэ гарахынгаа урда.

Ж. ХАЛБАЗЫКОВАЙ фото.
Эдэн район.

АШАГЛАГДАЖА ЭХИЛБЭ

Республикымний нииислэл — Улаан-Удэдэ һунгалтаһаа һунгалта хүрэтэрхи хугасаа соо гэр байрын, социально-соёлой барилганууд олоор үрган бодоо. Мантан томо барилгануудай хажуугаар шугамдал адли сэхэ, асфальтаар хушагдаһан дардам харгы хотын үйлсэнүүдээр татагдаа. Харин мүнөө «Бурятгражданстройн» харгы барилгын управлени трамвайн ябаха харгы ашаглалгада тушаажа, хотын ажалшадые аргагүй ехээр баясуулба. Хотын үйлсэ, талмай, предприятинуудай дундуур татагдаһан трамвайн ябадаг харгынууд иигэжэ үргэдхэгдэжэ байна. Саанань табадахи ээлжээнэй харгын баригдахань холо бэшэ болоо.

— Трамвайн нэгэдэхи ээлжээнэй, «Стрелкэ — ПОШ» гэһэн маршрудай энэ харгын барилга 1985 оной декабрь һарада эхилээ һэмди. Харин энэнээ хэлсээнэй ёноор, үнгэрэгшэ жэлэй декабрь һарада дүүргэһэн байгаабди. Тэрэнэйнгээ һүүлээр харгын захаар түмэр бетон баханануудые һуулгажа, зайн гал оруулха хүдэлмэри городской элшэ хүсэнэй управлени хэжэ, эдэ үдэрнүүдтэ шэнэ харгыгаар трамвайнуудаа ябуулжа эхилбэ гээшэбди,— гэжэ харгы барилгын управлениин партийна организациин секретарь Т. С. Хрущева хөөрэнэ.

Барилгын энэ управлениин хүдэлмэришэд Улаан-Удэ хотодо трамвайн ябаха харгы барижа байдагаараа хотынгоо ажалшадай зүгһөө баяр баясхаланда хүртэдэг юм. Барилгашедай энэ бригадые ажалай баян дүй дүршэлтэй болоһон И. Р. Борисов хэдэн жэлэй туршада хүтэлбэрилнэ. Түмэр хергын рельс табиха болон бусад хүдэлмэри хэжэ гараһан хүдэлмэришэдэй дундаһаа А. В. Геранин, В. Б. Будажапов, В. П. Тараканов, И. И. Грязнов болон бусадые нэрлэлтэй.

Ленинэй орденто локомотив вагон зажабарилгын заводой проходнойн захада хотын гурбан районой хүтэлбэрилэгшэд, ажалшад, барилга хэлсэһэн хүдэлмэришэд сугларжа, шэнэ харгые нээлгэдэ зорюулагдаһан митинг үнгэргэбэ.

— Хэнэйтнайшье мэдэһээр, түрүүшын трамвайн Улаан-Удэ хото соогуурнай ябедаг болоходо тон ехээр баясаа бэлэйбди. Харин мүнөө хотын зүүн-урда захаар ябаха трамвайн шэнэ харгы ашаглалгада үгтэжэ, Удэ голой урда захада ажаһуудаг ажалшадай сагые нилээдгүй хороохоо гаргна, аян замыень богони болгожо үгэбэ гээшэ. Шэнэ харгытай болоһон таанадые амаршалнабди, — гэжэ үгэ хэлэһэн арадай депутадуудай Железнодорожно райгүйсэдкомой түрүүлэгшэ А. П. Спиридоновой хэлэхэдэнь, суглараршад альга ташалгаар уугана.

— Манай барилгашад СССР-эй арадай депутадуудай болоһоо байгаа һунгалтын урда тээхэнэ, бүхы барилгаяа эрхим шанартайгаар бүтээжэ дүүргээд, тенай коллективтэ тушааба гээшэбди. Энээнييе гэршэлхэмни»,— гээд, «Бурятгражданстройн» харгы барилгын управлениин начальник С. И. Кузнецов трамвайн управлениин начальник Н. Ф. Михалевто һүлдэ тэмдэг болгон мантан томо түлхюур суглараршадай нэрьемэ альга ташэлган доро барюулба.

Удаань трамвайн урдуур татагдаад байһан улаан торгон лентэ хайшалагдажа, түрүүшын трамвай түмэр харгыгаар урагшаа шуумаиба.

— Түрүүшын энэ трамвай хэн жолоодоно гэжэ һананат? —гэжэ бидэнэй хажууда байһан Николай Федорович асуугаад, иигэжэ хэлэбэ:

— Энэмнай манай коллективэй түрүү жолоошодой нэгэн, арбадахи, арбан нэгэдэхи табан жэлнүүдэй социалис мурысөөндэ илажа гараһан, мүнөө май һарын түсэб бэлэгүүлжэ ябаһан, Буряадай АССР-эй гэр байрын-коммунальна ажахын габьяата хүдэлмэрилэгшэ, олон үхибүүдэй эхэ Любовь Захаровна Беляева болоно.

Удын нүгөөдэ раха трамвайе даа амжалта т X—XI табан ц циалис мурысө раһан Ольга И нина жолоодо вайн управлени поезд тоологдо ниинь хотынгоо ябажа, ажалшад гүйгөөр зөөжэ лонхой. Шэнэ үгтэлэн нэгэдэ маршрудаар ш бүришье омог хай, мүнөөдэр депутадта кан жүүлэгдэнэн дайнгаа түлөө лабтай.

Б. Ш

ОЛОНОЙ АНХАРАЛДА

Буряадай багшанарай институдай актова зал соо «Байгалай долгинууд» ансамблийн коллектив мүнөөдэр үргэн ехэ концерт харуулха юм. Концертын программа баян — элдэб хатарнууд, дуунууд олоор оруулагданхай. Жэшээнь, басагад хэдэн дуу гүйсэдхэхэ. Тэдээн соонь Б. Цыренданшиевай «Комсомолэ», В. Дамбаевай «Жаргын» гэжэ дуунууд бии. Гадна хүбүүд, басагад ганса гансаараа дуулаха. Жэшээнь, Будажаб Нимаев Ч. Павловай «Сэлэнгын баруун бээдэ», А. Новиковой «Сүглянка» гэжэ дуунуудые гүйсэдхэхэ. Тинхэдэ бүлэг хүбүүд «Сэндэмэ», «Вы шумите, березы» болон бусад дуунуудые дуулаха юм.

Манай коллектив элдэб арадуудай хатарнуудые гоё һайханаар наададаг гэжэ бултанда ушиэй мэдээжэ ааб даа.

С. ДОРЖИЕВ,
ансамблиин хореограф.

* * *

Һунгалтын үдэртэ гэжэ ехэ концерт эртээнээ бэлдэжэ эхилээ һэмди. Тиин нимэ программа дурадханабди.

Үглөөной 10 сагта манай соёлой баншанда һаиндэрэй богонихон фильмүүд (видеолинууд) харуулагдаха юм. Удаань хүүгэдэй духовой оркестр наадаха. Оркестрэй наадажа дүүргэхэлээр, хүүгэдэй уран һайханай коллектив концерт харуулха. Тиигээд үдын хойно уран һайханай фильм һунгашадай анхаралда дурадхагдаха байна.

Үдын хойно, 15 сагта «Забайкальская россиянка» гэжэ арадай ансамблиин үргэн ехэ концерт эхилхэ. 17 сагта «Прости» гэжэ уран һайханай фильм харуулагдаха юм.

Манай программатай танилсаад, али нэгэн зүйлынь харахаяа һунгашад өөһэдөө шэлэхэ аргатай.

Г. НИКОЛАЕВА,
«Текстильщик» гэжэ соёлой байшангай директор.

СПОРТЫН ЗАЛ, ОРДОНУУДААР

✦ «Труд» Спортын ордон соо боксоор республикын түрүү һуури эзэлхын түлөө наадан эхилэнхэй. Түгэсхэлэй мурысөөн 12 часһаа болохоор хараалагдана.

★ 24-дэхи СПТУ-гай спортын зал соо мүнөөдэр 9 часһаа столой теннисээр бүхэсоюзна мурысөөн эхилбэ. Мурысөөндэ Магаданай, Новосибирскын, Саратовай, Пензын, Шэтын областьнуудай, Чечено-Ингушетиин, Яхадай, Буряадай АССР-нүүдэй суглуулагдамал командануудай хабаадана.

★ Республикын спортын бүлгэм, клубуудай санашад Селенгинск тосхондо сугларжа, санаар республикын түрүү һуури эзэлхын түлөө мурысөө үнгэргэнэ.

✦ Бэшүүр тосхондо эдир боксернуудай дунда Советскэ Союзай Герой Соломенниковой шанда хүртэхын түлөө мурысөөн эхилэнхэй. 13-дахияа үнгэргэгдэжэ байһан нааданда республикын районуудай һурагшад, училищи, техникумүүдэй студентнэр хабаадалсана.

★ Ажалшадай аяншалга болон экскурсиин Улаан-Удын бюрогой хүдэлмэрилэгшэд һурагшадай хабарай амаралтын үдэрнүүдтэ һонирхолтой аяншалга хото соогуураа эмхидхэнэ, холын хото, городуудруу аяншалгын тусхай поезднуудые ябуулна, айлшаар ерэһэн һурагшадые угтажа абана.

СПОРТЛОТО

1989 оной мартын 19-дэ үнгэргэдэһэн 12-дохи тиражай дүнгүүдые Спортивна лотерейн главна управлени согсолбо.

«45 һаа 6-ень тааха спортлото»: 2.104.468 билет ороо. Зургаан номер хэншье таабагүй. Табан номер (31 карточка) таагшад — 3.168 түхэриг, дүрбэн номер (4.987 карточка) таабһан хүнүүд — 18 түхэриг, гурбан номер (42.561 карточка) таагшад 3 түхэриг абаха байна.

«36-һаа 5-ень тааха спортлото»: 21.440.424 билет ороо. Табан номер (23 карточка) таабһан хүнүүд — 10.000 түхэриг, дүрбэн номер (7.603 карточка) таагшад — 128 түхэриг, гурбан номер (286.868 карточка) таабһан хүнүүд 7 түхэриг абаха.

12-дохи тиражай биледүүдээр, 3-дахиһаа 12-дохи тираж хүрэтэр хабаадаһан 10 тиражай биледүүдээр шүүбэринүүд апрелиин 3-һаа 1989 оной майн 3 болотор түлэгдэхэ.

(ТАСС).

Бокс

Боксоор Буряадай АССР-эй түрүү һуури эзэлхын түлөө мурысөөн Спортын байшан соо нээгдэбэ. «Трудовые резервы», профсоюзуудай спортын бүлгэмүүдэй, Буряадай багшанарай, хүдөө ажахын болон Зүүн Сибириин технологическа институдуудай Улаан-Удын авиационно ба локомотив-вагон зажабарилгын заводуудай спортын клубуудай суглуулагдамал командануудай 80 гаран боксер хубиин-командна тосоогоор үнгэргэгдэнэн мурысөөндэ хабаадана.

Нёдондо жэл манай республикын бэлигтэй бэрхэ хэдэн залуу боксернууд бүхэсоюзна мурысөөнүүдтэ хабаадахадаа, амжалта түйлажа, СССР-эй спортын мастерай нормативуудые дүүргээ һэн. Мурысөөн нээлгын парад дээрэ рессپорткомитедэй түрүүлэгшэ, улаасхоорондын классай спортын мастер Г. Н. Манжуев, мурысөөнэй ахамад судья — улаасхоорондын категориин судья, СССР-эй спортын габьяата мастер В. И. Баранников иимэ нэрэ хүндэдэ хүртэһэн боксернуудта, тусхайлбал, Геннадий Балабановта, Үлзытэ Цыреновтэ, Василий Дубровиндо СССР-эй спортын мастерай үнэмшэлгэнүүдые, значогуудые барюулба.

Буряадай АССР-эй боксын федерациин шиидхэбэреэр биледүүдые худалдалгаһаа орохоёо байгаа һунгалтын урда тээхэнэ, бүхы барилгаяа эрхим шанартайгаар бүтээжэ дүүргээд, тенай коллективтэ тушааба гээшэбди. Энээнييе гэршэлхэмни»,— гээд, «Бурятгражданстройн» харгы барилгын управлениин начальник С. И. Кузнецов трамвайн управлениин начальник Н. Ф. Михалевто һүлдэ тэмдэг болгон мантан томо түлхюур суглараршадай нэрьемэ альга ташэлган доро барюулба.

Удаань трамвайн урдуур татагдаад байһан улаан торгон лентэ хайшалагдажа, түрүүшын трамвай түмэр харгыгаар урагшаа шуумаиба.

— Түрүүшын энэ трамвай хэн жолоодоно гэжэ һананат? —гэжэ бидэнэй хажууда байһан Николай Федорович асуугаад, иигэжэ хэлэбэ:

— Энэмнай манай коллективэй түрүү жолоошодой нэгэн, арбадахи, арбан нэгэдэхи табан жэлнүүдэй социалис мурысөөндэ илажа гараһан, мүнөө май һарын түсэб бэлэгүүлжэ ябаһан, Буряадай АССР-эй гэр байрын-коммунальна ажахын габьяата хүдэлмэрилэгшэ, олон үхибүүдэй эхэ Любовь Захаровна Беляева болоно.

Удын нүгөөдэ раха трамвайе даа амжалта т X—XI табан ц циалис мурысө раһан Ольга И нина жолоодо вайн управлени поезд тоологдо ниинь хотынгоо ябажа, ажалшад гүйгөөр зөөжэ лонхой. Шэнэ үгтэлэн нэгэдэ маршрудаар ш бүришье омог хай, мүнөөдэр депутадта кан жүүлэгдэнэн дайнгаа түлөө лабтай.

Б. Ш

ТЭМСЭЛДЭ ХАТУУЖАДА

Багшанарай институдай студент Г. Балабаков үндэр нэрэ эзэргэдэ хүртэнөөрнь халуунгаар альга ташажа амаршалһан суглараршадай этигэл найдалые харюулжа, ринг дээрэ гоё һайханаар наадажа, В. Гармаевые («Трудовые резервы») шүүгээ.

51 килограмм. Эндэ хэдэн спортын мастернууд мурысөнэ. «Байгал» журналай шанда хүртэхын түлөө бүхэсоюзна мурысөөндэ хөёрдохи һуури эзэлжэ, спортын мастер болоһон багшанарай институдай студент Степан Хорлоев «Трудовые резервы» бүлгэмэй түлөөлэгшэ Всеволод Хабаловһаа шангахан шалгалта абаба. Хабалов дүй дүршэл багатайшье һаа, бар хүсөөрөө булигдангүй, ана-мана удалдаһан байха юм. Гэбэшье һүүлшын секунданууда хамгаалалтаяа һуладуулжа, шүүгдэхэ ушартай болоо. Тэзд яахаб, шанга тэмсэлдэ хатуужадаг гээшэ. Зүүн Сибириин технологическа институдай студент Олег Пятков РСФСР-эй чемпион, нёдондо жэл Ташкент хотодо үнгэргэгдэһэн СССР-эй Кубогта хүртэхын түлөө мурысөөндэ хабаадаһан намтартай. Түрүүшын үдэр багшанарай институдай студент Олег Гатаповтай тулалдахадаа, хөёрдохи раундда нүгөөдэе шарбуулжархихадань, хүхэ булаада зогсогшын секундант мурысөөгөө үргэлжэлүүлхые ерсаба.

Удаадахи шэгнүүртэ дүрбэн уулзалга үнгэргэгдөө. Эндэ Э. Ванданов (БГПИ) — В. Доржийе (БСХИ), А. Тангасов («Забайкалец») Е. Мурзиниие (ВСТИ), Б. Ачитуев («Трудовые резервы») — Н. Рябушкиниие (БГПИ), Ц. Баянов (профсоюзай спортын бүлгэм) Н. Дарижаповые («Трудовые резервы») шүүгээ.

57 килограммда хоёр уулзалга суглараршадые ехэтэ һонирхуулаа. Эрдэмтэй